mulier instituut

Rapport

JOGG monitor 2024

Ontwikkelingen en opbrengsten van de JOGG-aanpak en Kind naar Gezonder Gewicht

Nina Derix | Janne van der Heijden | Irma Huiberts

Mulier Instituut | 2025

JOGG monitor 2024

Ontwikkelingen en opbrengsten van de JOGG-aanpak en Kind naar Gezonder Gewicht

In opdracht van JOGG

Mulier Instituut
Nina Derix
Janne van der Heijden
Irma Huiberts

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut
Utrecht, januari 2026
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer
U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.
Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Afkortingen & Begrippen

Afkortingen

JOGG	Gezonde jeugd, Gezonde toekomst
KnGG	Kind naar Gezonder Gewicht
SPUK	Specifieke Uitkering
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
IZA	Integraal Zorgakkoord
OKO	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving

Begrippen

Werknet
Netwerk van professionals (bijv. leerkrachten, zorgprofessionals), beleidsbepalers en volwassenen die het kind omringen dat werkt aan een gezonde leefomgeving.

Inhoudsopgave

JOGG monitor 2024

Samenvatting		**5**
1	**Inleiding JOGG-monitor**	**7**
1.1	Achtergrond	7
1.2	Doelstelling	9
1.3	Vraagstelling	9
2	**Methode**	**11**
2.1	Vragenlijsten JOGG-monitor	11
2.2	Voortgangsgesprekken	13
2.3	Conclusies en groepsgesprek JOGG	13
3	**Resultaten JOGG-aanpak**	**14**
3.1	Uitvoering van de JOGG-aanpak	14
3.2	Integrale samenwerking binnen de JOGG-aanpak	21
3.3	De gezonde omgeving	25
4	**Resultaten KnGG**	**33**
4.1	Uitvoering Kind naar Gezonder Gewicht	33
5	**Conclusie**	**38**
5.1	Conclusie	38
5.2	Uitdagingen en volgende stappen	39
Bronnen		**43**

Samenvatting

JOGG-monitor 2024

Inleiding

Ruim twee op de drie gemeenten in Nederland implementeren de JOGG-aanpak om kinderen en jongeren in een gezondere omgeving te laten opgroeien. En een kwart ondersteunt kinderen met overgewicht of obesitas met de netwerkaanpak Kind naar Gezonder Gewicht (KnGG). De landelijke JOGG-organisatie ondersteunt deze gemeenten en wil daarbij inzicht hebben in de uitvoering van de lokale aanpakken.

De JOGG-monitor, die we sinds 2022 uitvoeren, biedt dat inzicht. De doelen van de JOGG-monitor 2024 zijn: a) de belangrijkste ontwikkelingen en uitdagingen bij de uitvoering van de lokale JOGG-aanpak en KnGG in 2024 in kaart brengen, en b) de ontwikkelingen en opbrengsten van de JOGG-aanpak op integrale samenwerking en de gezonde leefomgeving sinds 2022 volgen.

Resultaten

Lokale ontwikkelingen en uitdagingen

Gemeenten zetten de JOGG-aanpak steeds vaker in als methode binnen een breder meerjarenplan voor preventie. Zo'n plan zet in op een bredere doelgroep en bredere leefstijlthema's dan die van JOGG. Bijvoorbeeld ook op volwassenen en mentale gezondheid. Deze verbreding komt mede door het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), waar JOGG in de plannen werd geïntegreerd. De JOGG-regisseur pakt vaker ook echt de regisserende rol binnen de aanpak, maar nog niet overal.

Door het GALA zijn ook steeds meer gemeenten met KnGG gestart. De meeste zitten nog in de eerste fase: het ontwikkelen en voorbereiden van de lokale aanpak. Een belangrijke uitdaging binnen KnGG is om de aanpak (financieel) te borgen.

Zowel binnen KnGG als de JOGG-aanpak werken gemeenten veel samen met lokale partners. Maar eigenaarschap bij deze partners voor de gezonde leefomgeving is nog een belangrijke uitdaging.

Inzet en opbrengsten JOGG-aanpak voor gezonde leefomgeving

Ten opzichte van 2022 en 2023 is de intersectorale samenwerking van het lokale JOGG-team met het ruimtelijk en sociaal domein (zorg, jongerenwerk) beter. Doelen voor een gezonde leefomgeving of leefstijl zijn daarnaast vaker opgenomen in beleid buiten het gezondheidsdomein, zoals ruimtelijke ordening. Een volgende stap is zorgen dat deze samenwerking ook op uitvoeringsniveau plaatsvindt.

Duidelijke veranderingen in de leefomgeving zijn te zien binnen de kinderopvang. Daar is vergeleken met de eerste meting in 2022 veel meer inzet op een gezonde leefomgeving. Gezonde voeding staat bijvoorbeeld vaker in het beleid. Ook is de inzet op de omgevingen buurt en media toegenomen.

mulier
instituut

Hoofdstuk 1

Inleiding JOGG-monitor

Met de JOGG-monitor volgen we sinds 2022 belangrijke ontwikkelingen in de implementatie van de lokale JOGG-aanpak en de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht (KnGG). In dit eerste hoofdstuk beschrijven we de achtergrond van de aanpakken en de doelstelling van het monitoronderzoek.

1.1 Achtergrond

JOGG-aanpak

Ruim twee op de drie gemeenten in Nederland implementeren de JOGG-aanpak (240 gemeenten eind 2024). De JOGG-aanpak is een integrale aanpak om de leefomgeving van kinderen en jongeren structureel gezonder te maken. Met als doel dat kinderen en jongeren gezond kunnen opgroeien.

De JOGG-aanpak richt zich op de omgevingen waarin kinderen en jongeren komen: school, kinderopvang, vrije tijd, sport, buurt en media. Drie leefstijlthema's staan centraal: bewegen, gezonde voeding en ontspanning.

Om de leefomgeving gezonder te maken werkt JOGG via een vast impactmodel (figuur 1.1) Daarmee werk je in stappen toe richting gezondheid in het beleid van de gemeente en organisaties en naar gedeeld eigenaarschap. Dat laatste betekent dat organisaties zoals scholen en sportverenigingen zich verantwoordelijk voelen voor de gezonde leefomgeving.

Een lokaal JOGG-team, bestaande uit een beleidsmedewerker en JOGG-regisseur, bouwt binnen de aanpak aan een lokaal werknet. Het werknet is een netwerk van professionals (bijv. leerkrachten, zorgprofessionals), beleidsbepalers en volwassenen die het kind omringen. Het JOGG-team maakt samen met dit werknet plannen om de leefomgeving gezonder te maken. Deze plannen maken ze passend bij de lokale situatie. De JOGG-aanpak ziet er in elke gemeente dus anders uit.

Figuur 1.1
Impactmodel van de JOGG-aanpak

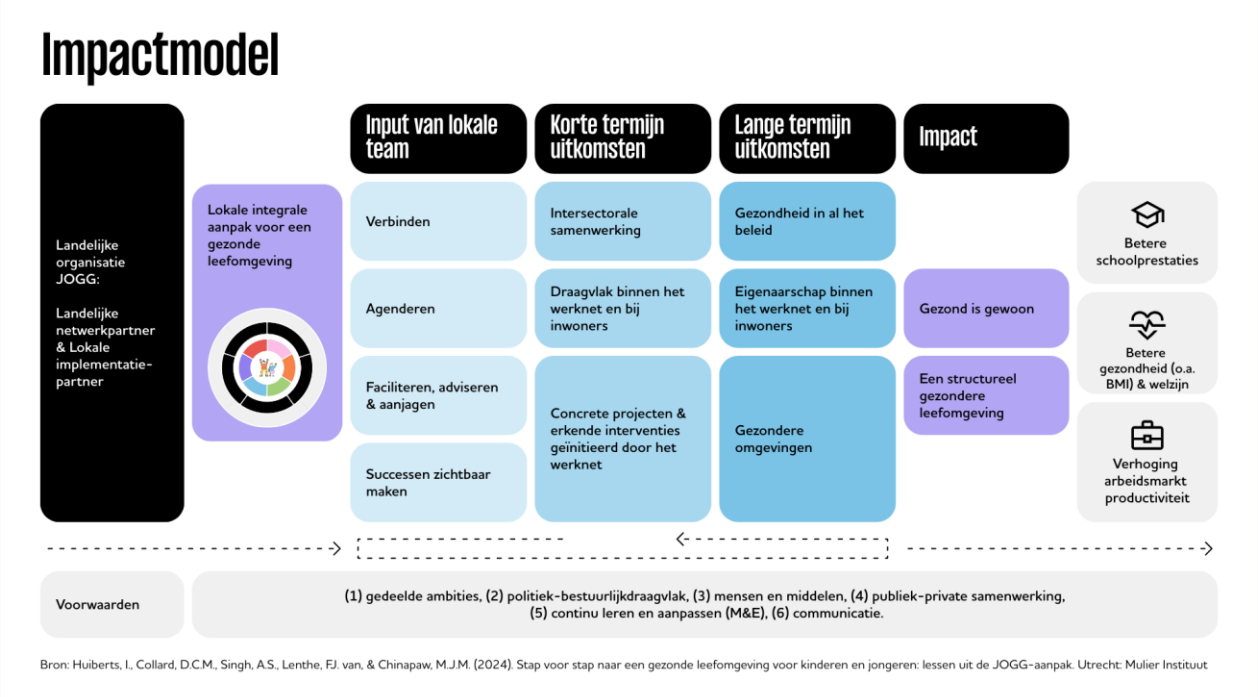

Bron: landelijke JOGG-organisatie. Zie ook https://jogg-academy.nl/de-jogg-aanpak-impact-model

Kind naar Gezonder Gewicht

Naast de inzet op de gezonde leefomgeving ondersteunt JOGG kinderen met overgewicht of obesitas, via de netwerkaanpak Kind naar Gezonder Gewicht (KnGG). Het aantal gemeenten dat werkt met KnGG is het afgelopen jaar sterk toegenomen. Begin 2024 waren dat er nog 43, begin 2025 zijn het er 134.

Binnen KnGG staat de samenwerking tussen de zorg en het sociaal domein om kinderen en gezinnen te ondersteunen centraal. Overgewicht of obesitas is daarbij de aanleiding om in gesprek te gaan. Vanuit daar wordt gekeken naar achterliggende oorzaken, de huidige situatie en ondersteuning van het kind en gezin.

Er wordt gekeken naar onderliggende problemen die een gezonde leefstijl in de weg staan, zoals psychische problemen in het gezin door schulden. Vanuit daar wordt bepaald wat nodig is voor duurzame verandering. Deze gaat vaak verder dan ondersteuning gericht op voeding, beweging en slaap.

Een lokale projectleider zet de aanpak op en zorgt voor de netwerkvorming met de bestuurlijke en uitvoerende organisaties die nodig zijn om de aanpak goed te laten functioneren. Een centrale zorgverlener bouwt een band op met het kind en gezin

en is de spin in het web van de professionals die een rol spelen in de signalering en ondersteuning van kinderen met overgewicht.[1]

JOGG-monitor

De landelijke JOGG-organisatie wil goed onderbouwde ondersteuning bieden aan gemeenten die de JOGG-aanpak en KnGG implementeren. Daarvoor is het van belang om inzicht te hebben in de lokale uitvoering van de aanpakken en de ontwikkelingen uitdagingen en ondersteuningsbehoeften daarbij. En om veranderingen te volgen in de elementen van de gezonde leefomgeving waar JOGG zich op richt.

Sinds 2022 voeren we daarom via vragenlijsten de JOGG-monitor uit om deze zaken te volgen (Huiberts et al., 2023; Huiberts, Slot-Heijs & Collard, 2024). De resultaten van de vragenlijsten rapporteren we aan de landelijke JOGG-organisatie in een dashboard.

1.2 Doelstelling

Het doel van de JOGG-monitor 2024 is om de belangrijkste ontwikkelingen en uitdagingen in de uitvoering van de lokale JOGG-aanpak en KnGG in 2024 in kaart te brengen en te duiden. En om de opbrengsten van de JOGG-aanpak op integrale samenwerking en de gezonde leefomgeving sinds 2022 te volgen.

Daarvoor analyseren we de resultaten van de JOGG-monitor. En we verzamelen aanvullende informatie van accounthouders van de landelijke JOGG-organisatie die gemeenten ondersteunen om de resultaten te duiden.

1.3 Vraagstelling

In dit onderzoek staan drie vragen centraal:

Wat waren de belangrijkste ontwikkelingen en uitdagingen in de uitvoering van de lokale JOGG-aanpak in 2024?

Wat waren de belangrijkste ontwikkeling en opbrengsten van de JOGG-aanpak op integrale samenwerking en de gezonde omgeving in gemeenten tussen 2022 en 2024?

Wat waren de belangrijkste lokale ontwikkelingen en uitdagingen in de uitvoering van KnGG in 2024?

[1] Bron: https://kindnaargezondergewicht.nl/

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we hoe we de JOGG-monitor hebben uitgevoerd en hoe we de resultaten hebben geanalyseerd en samen met gemeenten en JOGG-accounthouders hebben geïnterpreteerd. In hoofdstuk 3 beschrijven we de belangrijkste resultaten uit de vragenlijsten en duiden we deze op basis van het gesprek met de JOGG-accounthouders.

In hoofdstuk 4 gaan we in op de ontwikkelingen en uitdagingen in de KnGG-aanpak. We eindigen met een overkoepelende conclusie in hoofdstuk 5.

Hoofdstuk 2

Methode

In dit hoofdstuk beschrijven we de methoden die we in dit onderzoek hebben toegepast: de vragenlijsten, voortgangsgesprekken en een focusgroep. We beschrijven hoe we de verschillende onderdelen van het onderzoek hebben uitgevoerd en hoe we de resultaten hebben geanalyseerd.

2.1 Vragenlijsten JOGG-monitor

Ontwikkeling vragenlijsten

In 2022 hebben we de eerste vragenlijsten van de JOGG-monitor ontwikkeld en afgenomen. Daarbij gaat het om een aparte vragenlijst gericht op de JOGG-aanpak en een vragenlijst gericht op de KnGG-aanpak.

De vragenlijsten hebben we ontwikkeld op basis van de doelen van de aanpakken en wetenschappelijke literatuur over gelijksoortige aanpakken en de gezonde omgeving, en in afstemming met de landelijke JOGG-organisatie.

Voor de huidige monitor hebben we sommige vragen in overleg met JOGG aangepast. Dit hebben we gedaan op basis van nieuwe inzichten en ervaringen met de uitvoering van de monitor in de afgelopen twee jaar. Zo hebben we in de JOGG-vragenlijst in sommige vragen de nadruk gelegd op eigenaarschap voor de gezonde leefomgeving in plaats van eigenaarschap voor de JOGG-aanpak.

Inhoud JOGG-vragenlijst

De JOGG-vragenlijst bestaat uit een combinatie van 79 gesloten en open vragen. Onderwerpen die in de vragenlijst aan bod komen zijn:

- het lokale JOGG-team: organisaties waar zij werken en beschikbare uren;
- financiering en werkbudget voor de aanpak en het JOGG-team;
- rol van de JOGG-regisseur in de aanpak, gebaseerd op eerder onderzoek (Huiberts et al., 2022);
- zichtbaarheid en werknet: betrokkenheid van verschillende publieke, maatschappelijke en private partners bij de JOGG-aanpak;
- integrale samenwerking binnen het werknet;
- integrale samenwerking op beleidsniveau: in hoeverre andere beleidsdomeinen gezonde leefomgeving in hun beleid hebben opgenomen en daarop samenwerken met andere domeinen;
- inzet en resultaten op de JOGG-omgevingen: kinderopvang, school, sport, vrije tijd, buurt en media. Bijvoorbeeld het aandeel kinderopvanglocaties en scholen in de gemeente dat gezonde voeding in het beleid heeft opgenomen.

Inhoud KnGG-vragenlijst

De KnGG vragenlijst bestaat uit een combinatie van dertig open en gesloten vragen over:

- het lokale team en financiering;

- bereik: aantal gezinnen dat wordt begeleid;
- samenwerking in het netwerk: partners waarmee wordt samengewerkt bij de signalering van overgewicht, toeleiding van de centrale zorgverlener, en de partners waarmee wordt samengewerkt bij de ondersteuning en zorg voor kinderen met overgewicht;
- beschikbaarheid van Gecombineerde Leefstijlinterventies voor kinderen in de gemeente;
- monitoring en evaluatie: manier en niveau van evaluatie.

Dataverzameling en deelnemers

De online JOGG-vragenlijst hebben we via de mail uitgezet onder de JOGG-regisseurs van 228 JOGG-gemeenten in Nederland. We hebben de vragenlijst niet gestuurd naar de BES-eilanden en G4-gemeenten, omdat de context van de aanpak daar zo anders is dat de vragenlijst hier niet goed bij aansluit. Enkele gemeenten die (tijdelijk) geen JOGG-regisseur hebben, bijvoorbeeld vanwege personeelswisselingen, ontvingen de vragenlijst ook niet.

De KnGG-vragenlijst hebben we uitgezet onder KnGG-projectleiders in de 134 gemeenten die met deze aanpak werken.

JOGG-regisseurs en KnGG-projectleiders ontvingen in december 2024 een e-mail met de uitnodiging om de vragenlijst in te vullen. Half januari stuurden we een reminder. In de weken daarna zetten we de accounthouders[2] van de landelijke JOGG-organisatie in om de regisseurs en projectleiders die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld, persoonlijk te vragen dit te doen.

Respons

In totaal hebben 194 gemeenten de JOGG-vragenlijst ingevuld, een respons van 85 procent. De KnGG-vragenlijst vulden 106 gemeenten in, een respons van 79 procent.

Analyse

De antwoorden op alle vragen hebben we gerapporteerd in een dashboard met beschrijvende grafieken. De gegevens in het dashboard, zoals cijfers en grafieken, zijn zowel op landelijk niveau als per gemeente beschikbaar voor de landelijke JOGG-organisatie.

Het dashboard hebben we ingedeeld naar de eerder beschreven onderwerpen van de vragenlijst. Waar mogelijk vergelijken we daar cijfers van 2024 met die van 2023 en 2022. Het gemeentelijke dashboard kunnen accounthouders met JOGG-gemeenten delen. Daardoor kan de landelijke JOGG-organisatie de resultaten direct toepassen bij de ondersteuning van gemeenten.

[2] Accounthouders binnen de landelijke JOGG-organisatie adviseren en ondersteunen JOGG-gemeenten bij de implementatie van de aanpak. Elke accounthouder heeft 15 tot 25 gemeenten onder zich.

2.2 Voortgangsgesprekken

Om beter zicht te krijgen op onvoorziene opbrengsten en uitdagingen in gemeenten beantwoordden de accounthouders per gemeente via een online formulier enkele vragen. Dit deden zij na afloop van voortgangsgesprekken die ze in de periode februari-juni 2025 voerden met de JOGG-gemeenten die zij ondersteunen. Het ging om de volgende drie vragen:

- Wat zijn randvoorwaardelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de uitvoering en/of resultaten van de JOGG-aanpak in deze gemeente die nog niet in de monitor zijn benoemd? *Dit kunnen zowel positieve als negatieve punten zijn.*
- Zijn er in deze gemeente successen behaald die niet in de monitor naar voren kwamen?
- Zijn er in deze gemeente zaken die niet goed lopen die niet in de monitor naar voren kwamen?

In totaal hebben de accounthouders 154 formulieren ingevuld. De ingevulde formulieren hebben we via MaxQDA per vraag geanalyseerd.

2.3 Conclusies en groepsgesprek JOGG

Twee onderzoekers (ND, IH) doorliepen onafhankelijk van elkaar de resultaten uit het dashboard. Door te kijken naar veranderingen over de tijd kwamen ze tot de belangrijkste lokale ontwikkelingen, opbrengsten en uitdagingen van de JOGG-aanpak in 2024.

Resultaten die niet overeenkwamen, stemden de onderzoekers af. Aanvullende resultaten vanuit de analyse van de voortgangsgesprekken voegden ze toe. Deels als nieuw resultaat, deels als duiding bij de resultaten uit het dashboard.

In juni 2025 voerde één onderzoeker (IH) een groepsgesprek met accounthouders van de landelijke JOGG-organisatie. Hierbij waren zestien personen aanwezig. De onderzoeker vroeg hun welke ontwikkelingen zij het afgelopen jaar in JOGG-gemeenten zagen en wat hier mogelijke verklaringen voor waren. Daarnaast legde ze de resultaten van het dashboard en de voortgangsgesprekken voor aan de deelnemers en besprak ze ook daarvoor verklaringen.

De focusgroep duurde anderhalf uur. We hebben een audio-opname gemaakt. Deze opname hebben we uitgewerkt tot een uitgebreid verslag. Dit verslag hebben we teruggekoppeld aan de deelnemers en hun opmerkingen en aanvullingen hebben we verwerkt.

We hebben het verslag ook toegestuurd aan enkele KnGG-adviseurs van de landelijke organisatie, zodat zij hun aanvullingen konden geven op KnGG-resultaten. Het verslag hebben we gebruikt om de resultaten van de monitorvragenlijst en voortgangsgesprekken die we in dit rapport presenteren, verder te duiden.

Hoofdstuk 3

Resultaten JOGG-aanpak

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste bevindingen over de JOGG-aanpak. We gaan eerst in op ontwikkelingen in de uitvoering van de aanpak. Daarna bespreken we de integrale samenwerking en het werknet. Tot slot beschrijven we opbrengsten van de aanpak voor de gezonde omgeving.

In elke paragraaf beschrijven we eerst de data uit de vragenlijsten. Vervolgens vullen we die aan met informatie vanuit de landelijke JOGG-organisatie.

3.1 Uitvoering van de JOGG-aanpak

JOGG-aanpak als methode binnen een integraal meerjarenplan

In 71 procent van de gemeenten is de JOGG-aanpak onderdeel van een bredere integrale aanpak voor meerdere doelgroepen of thema's (figuur 3.1). In 13 procent van de gemeenten is de JOGG-aanpak zelf de overkoepelende brede integrale aanpak, die voor meerdere thema's of doelgroepen wordt ingezet.

Voor 15 procent is de JOGG-aanpak een op zichzelf staande aanpak, die geen onderdeel is van een breder (beleids)plan. Dat was in 2022 in 19 procent van de gemeenten het geval.

Uit de voortgangsgesprekken blijkt dat de JOGG-aanpak lokaal steeds vaker als methode wordt gebruikt. Elementen die uit de JOGG-aanpak worden gehanteerd, zijn bijvoorbeeld de integrale samenwerking met een werknet en het onderscheid tussen verschillende omgevingen (school, sport, werk, etc.).

Figuur 3.1
Beschrijving JOGG-aanpak in de gemeente in 2024
(in procenten, n=193)

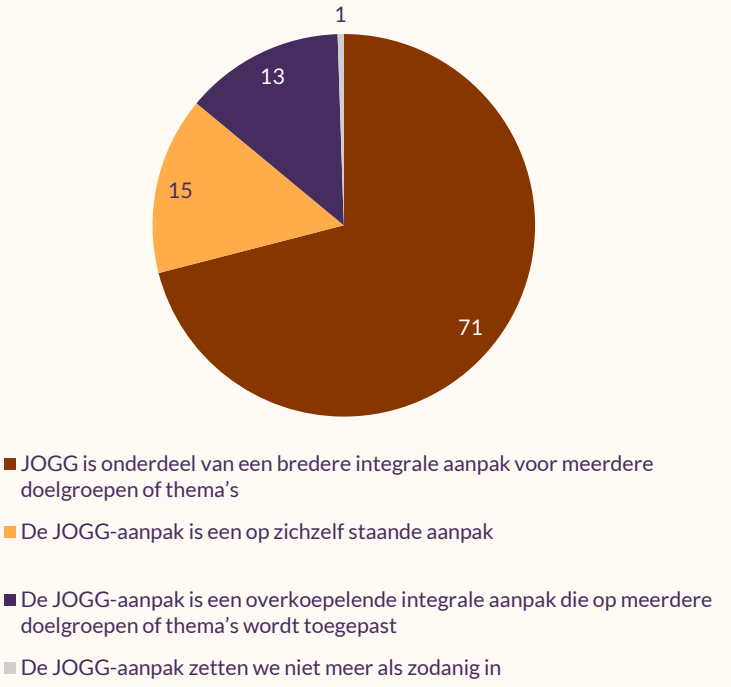

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024.

JOGG is dus vaker onderdeel van een breder integraal meerjarenplan voor preventie of gezondheid, of daarvoor als methode ingezet. Accounthouders zien dat als een van de belangrijkste ontwikkelingen in 2024.

Deze ontwikkeling is volgens hen mede ingezet door het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA; Ministerie van VWS, 2023). Daarmee stuurde het ministerie landelijk op integraal gezondheidsbeleid en moesten gemeenten domeinoverstijgende plannen maken. De JOGG-aanpak werd vaak onderdeel van deze plannen. De JOGG-accounthouders adviseren JOGG-regisseurs ook steeds vaker om JOGG onderdeel te laten zijn van een bredere aanpak rondom gezondheid.

Accounthouders geven daarnaast aan dat de gemeenten zien dat een integraal meerjarenplan nodig is om alle verschillende programma's die zich richten op gezondheid en preventie te verbinden en te borgen. De borging van alle programma's verbetert doordat er één gezamenlijke visie is, met één financiering, waar alle programma's met hun eigen stukje aan bijdragen. Zo wordt er ook minder makkelijk een programma weggestreept.

Doordat de JOGG-aanpak vaker onderdeel is van een integraal meerjarenplan, is er ook steeds meer verbinding van de lokale JOGG-aanpak met andere programma's. JOGG-gemeenten benoemen in de vragenlijst zelf de verbeterde verbinding met

andere initiatieven, zoals Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)[3], als belangrijk succes in het afgelopen jaar.

Nieuwe JOGG- gemeenten starten volgens accounthouders al meteen vanuit een integrale benadering met de aanpak. Dat komt mede doordat veel nieuwe gemeenten in 2023 of 2024 met GALA-middelen zijn gestart. Voor deze gemeenten zit de meerwaarde van de JOGG-aanpak in de integrale methode, waardoor ze de manier van werken ook toepassen op andere doelgroepen en thema's, zoals volwassenen of welzijn. Accounthouders zien dat de gezamenlijke starttrajecten nieuwe gemeenten helpen om de JOGG-aanpak meteen meer vanuit het integrale gedachtegoed op te zetten.

Verbreding van thema's en doelgroepen

In lijn met de ontwikkeling naar een breder integraal plan op gemeentelijk niveau zien we een verbreding van doelgroepen en thema's. Nog steeds richten de meeste gemeenten zich op de doelgroep 4-12-jarigen. Maar er is een duidelijke groei in aandacht voor het jonge kind (0-4 jaar; figuur 3.2).

[3] Zie: https://www.trimbos.nl/aanbod/programmas/opgroeien-in-een-kansrijke-omgeving/

Figuur 3.2
Leeftijdsgroepen waar gemeenten de JOGG-aanpak op inzetten in 2023 en 2024*
(in procenten)

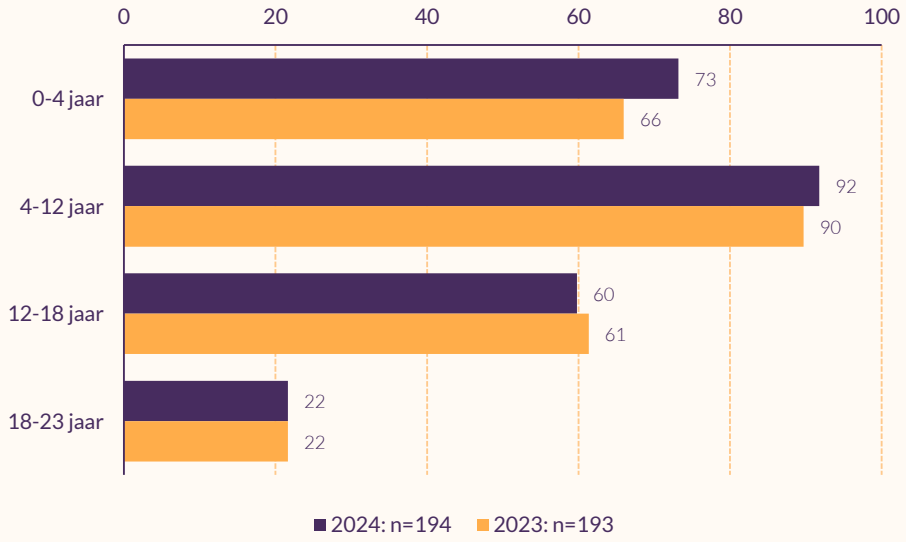

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023 & 2022.
* Vergelijking met 2022 is niet mogelijk, omdat we toen geen vraag hebben gesteld over de doelgroep.

Accounthouders geven daarnaast aan dat gemeenten de JOGG-aanpak steeds vaker als methode toepassen voor volwassenen. Bijvoorbeeld door de benadering met de leefomgevingen voor deze doelgroep toe te passen. Daarnaast zien accounthouders dat gemeenten de JOGG-aanpak voor andere gezondheidsthema's inzetten, bijvoorbeeld mentale gezondheid.

Focus op kwetsbare doelgroepen

De focus binnen de brede integrale aanpak ligt in veel gemeenten op kwetsbare doelgroepen. Bijna 50 procent van de gemeenten geeft in de monitor aan met de JOGG-aanpak specifieke aandacht te hebben voor kwetsbare doelgroepen. Daarbij verwijzen ze vaak naar mensen met een lage sociaaleconomische positie, kwetsbare kinderen en kinderen met overgewicht.

JOGG-gemeenten geven in de vragenlijst aan aandacht te hebben voor kwetsbare doelgroepen door focuswijken te kiezen. Maar ook bijvoorbeeld door zich te richten op scholen waar veel kwetsbare kinderen naar school gaan en samen te werken met armoedebeleid.

Onzekerheid over toekomstige financiering in sommige gemeenten

Twee derde van de gemeenten maakt gebruik van landelijke subsidieregelingen, zoals de Brede SPUK (financiële middelen voor GALA), om de uren van het JOGG-team en eventueel werkbudget voor de JOGG-aanpak te bekostigen (figuur 3.3).

De eerder beschreven impuls van GALA naar een integrale aanpak komt JOGG ten goede. Maar de onzekerheid over de toekomst van GALA zorgt volgens accounthouders bij gemeenten tegelijkertijd voor onzekerheid over de toekomstige financiering.

Accounthouders geven aan dat de onzekerheid over financiering veel minder speelt in gemeenten waar JOGG onderdeel is van een breder integraal meerjarenplan. Die gemeenten bezuinigen minder snel op JOGG, omdat het geen losstaand project is.

Figuur 3.3
Financiering uren JOGG-regisseur en werkbudget in 2024
(in procenten, n=194)

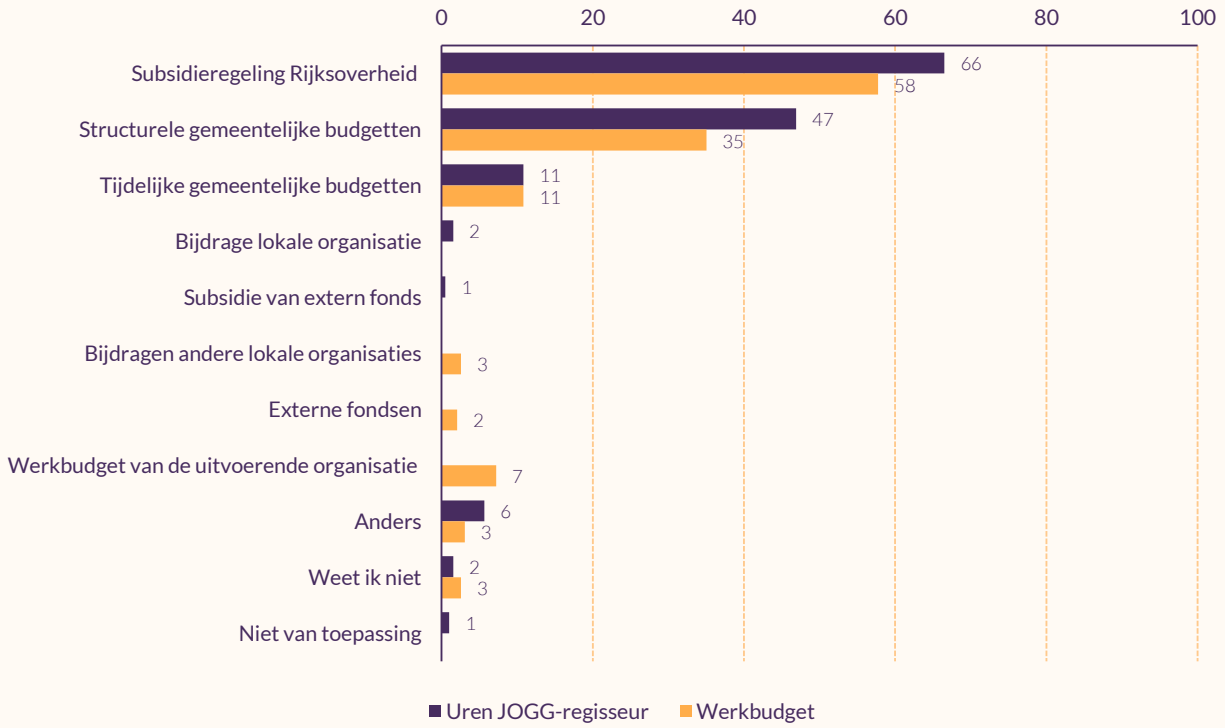

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023 & 2022.

JOGG-regisseur gaat steeds meer regisseren

Gemiddeld heeft een JOGG-regisseur 16 uur per week te besteden aan de JOGG-aanpak. Dit gemiddelde aantal uur is niet veranderd in de afgelopen jaren. Maar er heeft wel een verschuiving plaatsgevonden in wat er binnen deze uren gebeurt.

Ten eerste is een verschuiving te zien naar een meer regisserende rol (Huiberts et al., 2022). JOGG-regisseurs geven bijvoorbeeld iets vaker dan in 2023 aan dat zij onderlinge verbinding en samenwerking tussen de partners in het werknet stimuleren, bijvoorbeeld door bijeenkomsten te stimuleren. En regisseurs zijn vaker (in elk geval soms) bezig met partners in het werknet betrokken houden en

eigenaarschap stimuleren, bijvoorbeeld door nieuwsbrieven te sturen en successen actief te delen (zie figuur 3.4).

Toch blijft een derde van de regisseurs wel vaak zelf bezig met uitvoerende taken, zoals activiteiten organiseren. Dat kan belangrijk zijn om zichtbaarheid en draagvlak te creëren (Huiberts et al., 2022; Huiberts, Collard et al., 2024). Uit de huidige monitor wordt niet duidelijk met welk doel ze activiteiten uitvoeren.

Accounthouders zelf zetten sterk in op het stimuleren van de regisserende rol van de regisseur in hun advisering, omdat dat de belangrijkste rol is binnen de JOGG-aanpak. Sinds 2024 is JOGG gestart met starttrajecten voor nieuwe gemeenten. Accounthouders zien dat regisseurs van gemeenten die dit starttraject hebben gevolgd, al meer vanaf het begin deze rol pakken.

Figuur 3.4
In hoeverre de JOGG-regisseur zich bezighoudt met specifieke taken in 2023 en 2024*
(in procenten, 2024: n=194, 2023: n=193)

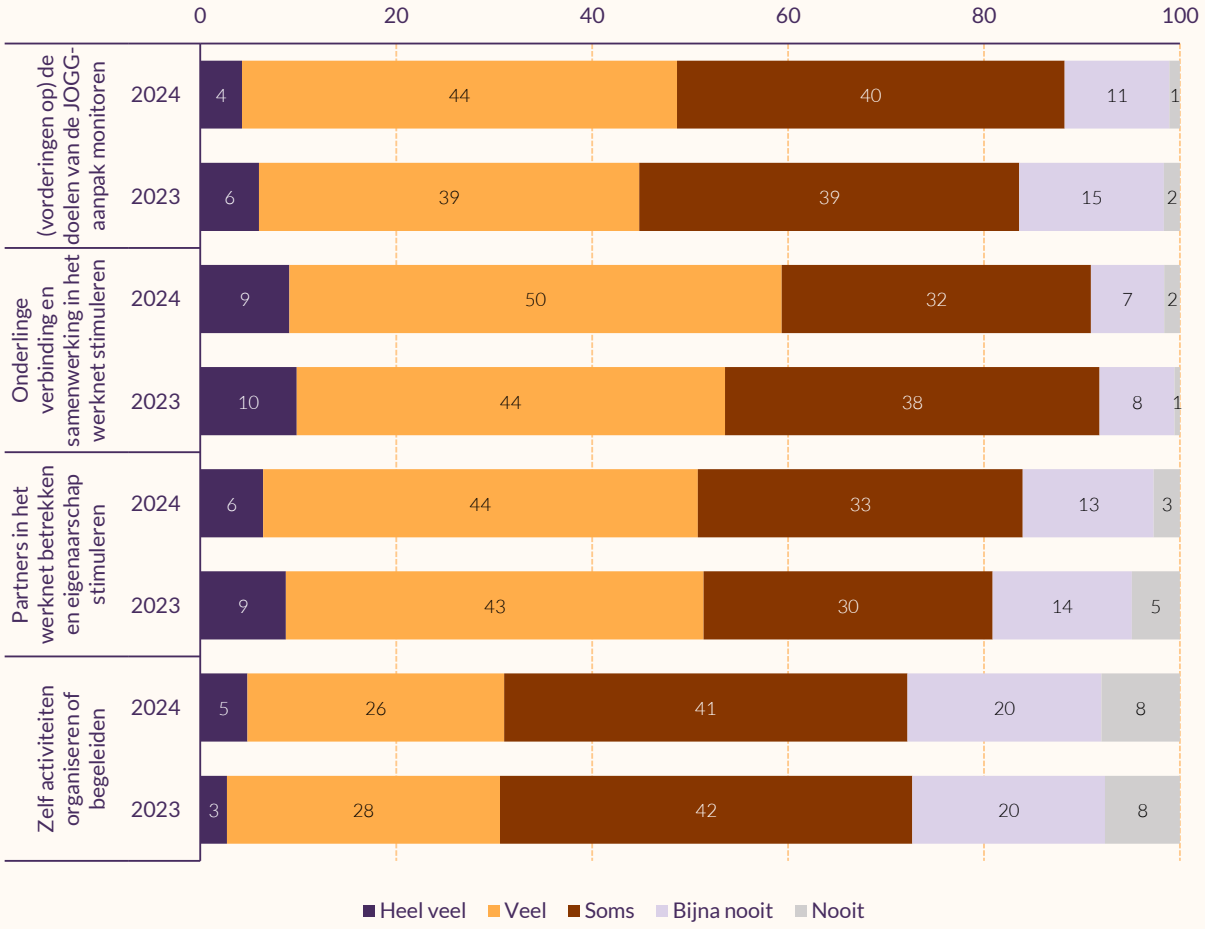

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023 & 2022.

* Vergelijking met 2022 is niet mogelijk omdat deze vraag toen optioneel in te vullen was.

Ten tweede combineert de JOGG-regisseur de functie vaak (68% in 2024) met een andere functie binnen de gemeente (figuur 3.5). Dit is volgens accounthouders steeds vaker een coördinerende functie, zoals coördinator sport en preventie, en minder vaak een uitvoerende functie, zoals buurtsportcoach. Dat JOGG-regisseurs hun functie vaker combineren met een coördinerende functie gaat volgens accounthouders vaak samen met de ontwikkelingen binnen gemeenten naar een bredere integrale visie.

Figuur 3.5
Situatie JOGG-regisseur in 2022, 2023 en 2024
(in procenten)

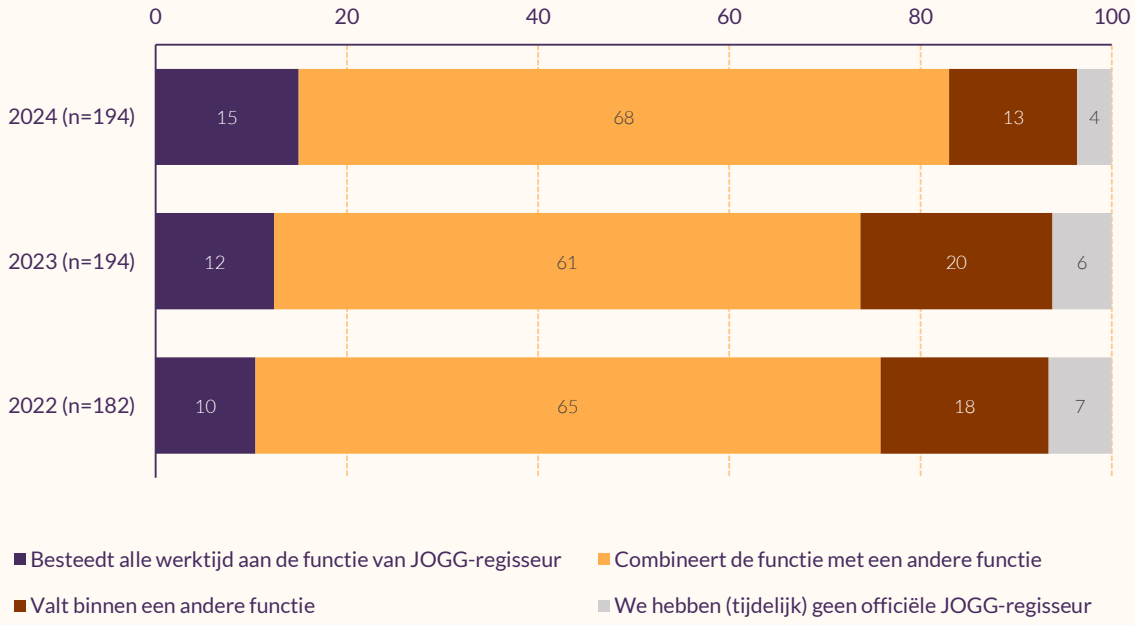

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023 & 2022.

Consistentie en kwaliteit JOGG-team wisselend

Uit de resultaten van de vragenlijst blijkt dat 'wisselingen in het JOGG-team' een veelgenoemde uitdaging is die JOGG-gemeenten ervaren. Verder benoemen accounthouders dat de kwaliteit, zoals ervaring en opleiding, van de mensen in het JOGG-team een belangrijke succesfactor is binnen gemeenten, maar dat deze wisselt.

Betrokkenheid beleidsmedewerker in JOGG-team groeit

Accounthouders ervaren dat de beleidsmedewerker binnen het JOGG-team steeds vaker en meer betrokken is. Dat merken ze doordat ondersteuningsbehoeften en vragen vanuit de gemeente richting accounthouders steeds vaker vanuit beleidsmedewerkers komen. In de afgelopen jaren is vanuit JOGG sterker ingezet op de rol van de beleidsmedewerker in het JOGG-team. Betrokkenheid van de

beleidsmedewerker is namelijk belangrijk voor de afstemming met beleid en andere domeinen.

3.2 Integrale samenwerking binnen de JOGG-aanpak

Meer integrale samenwerking en beleid

JOGG-teams geven in de vragenlijst aan dat gezonde leefomgeving en leefstijl steeds vaker belangrijke thema's zijn binnen de gemeente. Veel JOGG-teams zijn het eens met de stelling dat er bestuurlijk draagvlak is voor inzet op een gezonde leefomgeving (niet in figuur). Zowel onder de gemeenteraad (75% eens) als het college van B&W (83%). En onder afdelingshoofden en ambtenaren (75%).

JOGG-teams ervaren daarnaast dat er steeds vaker overlegvormen aanwezig zijn om integraal samen te werken op het thema gezondheid (76% in 2024 vs. 59% in 2022). En dat beleid en interventies op het thema gezondheid in de gemeente steeds vaker in samenhang worden ingezet (81% in 2024 vs. 67% in 2022; niet in figuur).

Steeds meer samenwerking met het ruimtelijk domein

Gezonde leefstijl en gezonde omgeving komen vaker terug in de ambities van het ruimtelijk domein. Tussen 2023 en 2024 steeg het aantal gemeenten met doelstellingen over een gezonde leefomgeving en leefstijl in het beleid bij ruimtelijke ordening van 75 naar 85 procent (figuur 3.6).

Dit hangt volgens accounthouders samen met ontwikkelingen binnen zowel de JOGG-aanpak als het ruimtelijk domein:

- Vanuit JOGG zelf is de afgelopen periode sterker ingezet op de beweegvriendelijke omgeving, de gezonde voedselomgeving en het programma gezonde buurten[4], waarin de koppeling wordt gelegd met het ruimtelijk domein.
- Binnen het ruimtelijk domein zijn de omgevingswet en omgevingsvisie[5] een belangrijke ontwikkeling. Sinds begin 2024 is het een vereiste om gezondheid in de gemeentelijke plannen mee te nemen.

[4] Zie ook: https://jogg-academy.nl/maak-de-omgeving-gezond/omgevingen/buurt
[5] Zie ook: https://www.gezondeleefomgeving.nl/aan-de-slag/wettelijk-kader

Figuur 3.6

Ambitiedoelstelling over gezonde leefomgeving en leefstijl in beleid van verschillende domeinen in 2023 en 2024

(in procenten, 2024: n=194, 2023: n=193)

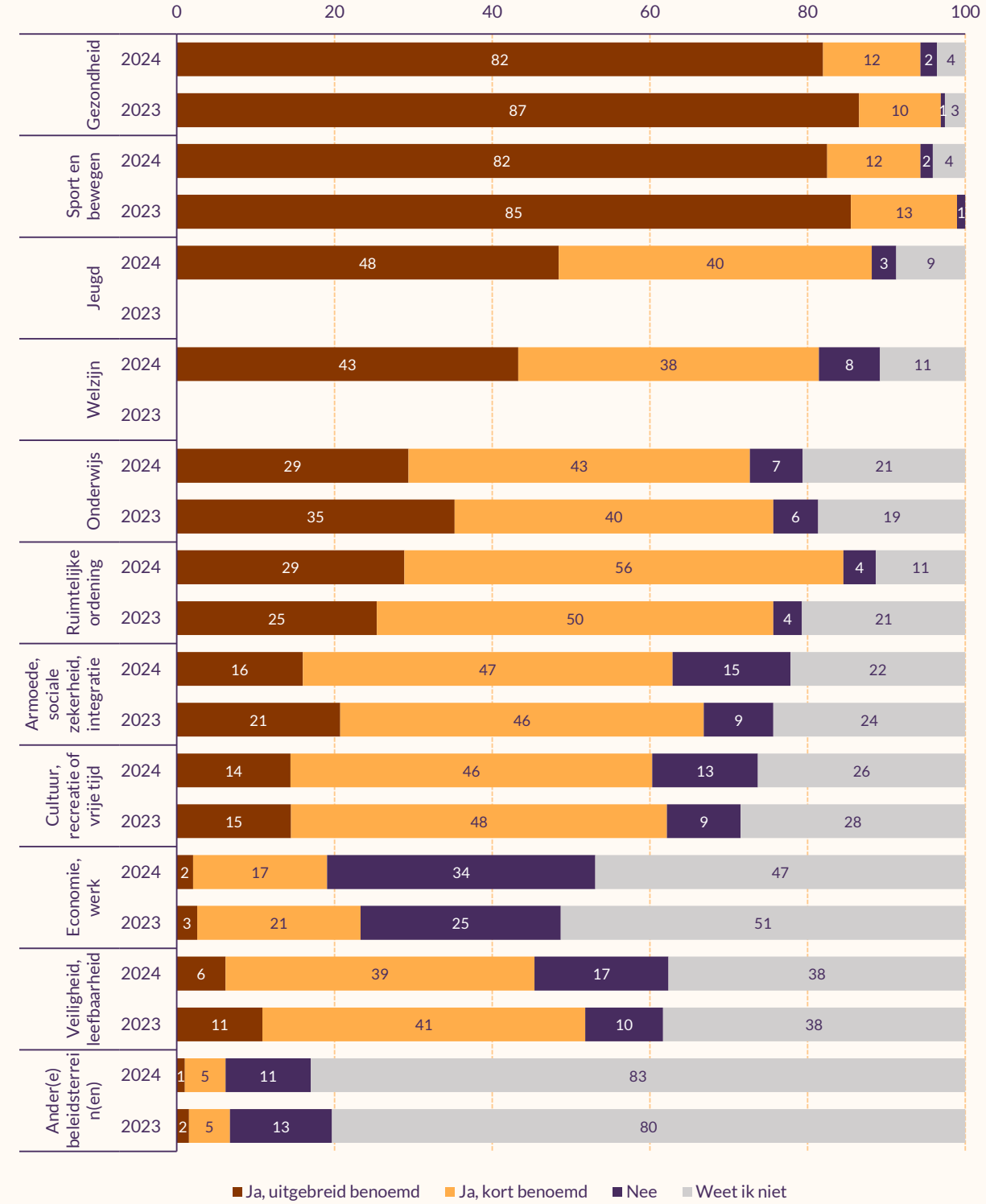

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024 & 2023.

Verbeterde integrale samenwerking onderdeel van bredere ontwikkeling

Dat de integrale samenwerking tussen beleidsdomeinen binnen gemeenten groeit, is volgens accounthouders onderdeel van een bredere ontwikkeling binnen gemeenten. GALA stuurt landelijk sterk op integraal werken. Gemeenten hebben hiervoor vaak werkgroepen of structuren ingericht om meer domeinoverstijgend te werken.

Landelijk kwam er ook meer aandacht voor *Health in and for all policies*, bijvoorbeeld binnen bijeenkomsten van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG).

JOGG heeft het afgelopen jaar ook meer gestuurd op domeinoverstijgend werken en goed aanhaken bij GALA. De groei in integrale samenwerking hangt volgens accounthouders ook samen met de verbreding van doelen en doelgroepen, en dat JOGG steeds meer onderdeel is van een breder meerjarenplan.

In hoeverre integraal beleid zich vertaalt naar de praktijk, verschilt volgens accounthouders sterk tussen gemeenten. Dat komt volgens hen door:

- ambities van het college: als het daar prioriteit heeft, zie je dat ook in de uitvoering terug;
- de grootte van de gemeente: in kleine gemeenten zijn de lijntjes vaak korter, waardoor integrale samenwerking op gemeenteniveau zich soms beter vertaalt naar de praktijk;
- een persoon die de schakel tussen beleid en praktijk is en deze verbindende rol op zich neemt. Een sterk JOGG-team kan hierin een rol hebben.

Lokale werknet groeit, ruimte voor verbetering in eigenaarschap

In de vragenlijst zien we dat het eigenaarschap (begrijpen dat de gezonde omgeving een gezamenlijke verantwoordelijkheid is en dat ook uitdragen) van partners sinds 2022 minimaal is veranderd (figuur 3.7). Accounthouders zien dat in gemeenten het aantal partners dat verbonden is aan JOGG stijgt, maar dat het eigenaarschap achterblijft. Partners sluiten zich graag aan, maar voelen zich niet altijd zelf verantwoordelijk om bij te dragen aan een gezonde leefomgeving.

Betere verbinding met zorgpartijen en jongerenwerk

Er lijkt iets meer samenwerking te zijn met zorgpartijen in JOGG-gemeenten. Zo is te zien dat het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en jeugdgezondheidszorg meer betrokken zijn (figuur 3.7). De jeugdgezondheidszorg was bijvoorbeeld in 2022 nog in 11 procent van de gemeenten een partij waar geen contact mee was ('onbekend'), in 2024 was dat nog 6 procent. Ook dragen ze vaker actief bij aan de aanpak of tonen ze zelfs eigenaarschap.

Een belangrijke verklaring daarvoor is volgens accounthouders dat steeds meer gemeenten zijn gestart met KnGG. Daarin staat de samenwerking met deze partijen centraal. Waardoor ook de verbinding van het JOGG-team met deze partijen verbetert. Accounthouders geven aan dat dit met name sterk zichtbaar is in gemeenten waar de JOGG-regisseur ook de projectleider van KnGG is.

Verder zien we dat jongerenwerk iets meer betrokken is bij de JOGG-aanpak dan eerdere jaren. Waar het jongerenwerk in 2022 nog maar in 32 procent van de gemeenten actief bijdroeg aan de JOGG-aanpak of eigenaar was, is dit in 2024 gestegen tot 38 procent (zie ook figuur 3.7). De trend richting een bredere integrale aanpak is hier volgens accounthouders een aanleiding voor. Meer aandacht voor het thema mentale gezondheid binnen de JOGG-aanpak en de koppeling met OKO spelen daar ook in mee.

Figuur 3.7
Betrokkenheid van partners bij JOGG in 2022, 2023 en 2024
(in procenten, 2024: n=193, 2023: n=170, 2022: n=150)

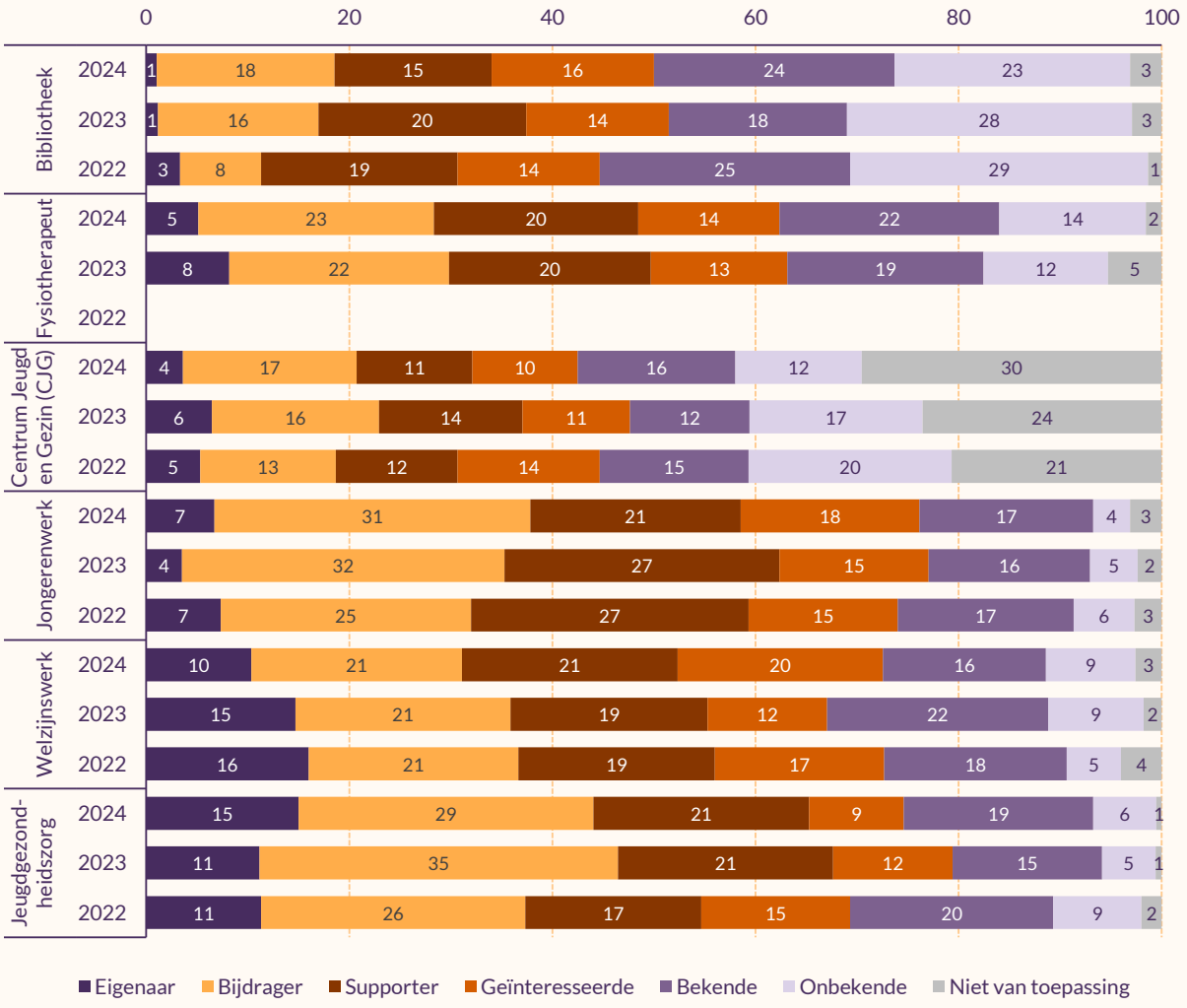

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023 & 2022.

A Eigenaar: is zeer betrokken bij het doel van de JOGG-aanpak en draagt dit ook uit. Begrijpt dat de gezonde omgeving een gezamenlijke verantwoordelijkheid is en draagt zelf

B Bijdrager: draagt actief bij aan de JOGG-aanpak. Bijvoorbeeld als onderdeel van een werkgroep/projectgroep of via acties binnen de eigen organisatie.

C Suppoter: vindt de JOGG-aanpak belangrijk. Is wel eens aanwezig bij evenementen of bijeenkomsten, maar levert zelf hooguit incidentele bijdragen.

D Geïnteresseerde: toont enige interesse in de JOGG-aanpak. Heeft bijvoorbeeld zelf wel eens contact opgenomen of een bijeenkomst bijgewoond over iets wat voor hem/haar interessant was. Draagt zelf niet actief bij.

E Bekende: is bekend met de JOGG-aanpak en het doel, maar heeft nog nooit een bijeenkomst bijgewoond of zelf contact opgenomen.

F Onbekende: is niet bekend met de JOGG-aanpak in deze gemeente en het doel daarvan.

3.3 De gezonde omgeving

Kinderopvanglocaties steeds vaker gezonde omgeving

Ten opzichte van 2023 en 2022 geven meer JOGG-gemeenten aan dat alle of een meerderheid van de kinderopvanglocaties in de gemeente een gezonde omgeving stimuleren. Dit betekent dat meer locaties zo ingericht zijn dat ze uitnodigen tot bewegen, voldoende beweging en gezonde voeding in hun beleid hebben opgenomen, en aandacht hebben voor de kennis en vaardigheden van en handvatten voor pedagogisch medewerkers op dit gebied (figuur 3.8)

Figuur 3.8
Aandeel kinderopvanglocaties waar elementen van een gezonde leefomgeving zijn opgenomen in 2022, 2023 en 2024
(in procenten, 2024: n=194, 2023: n=193, 2022: n=176)

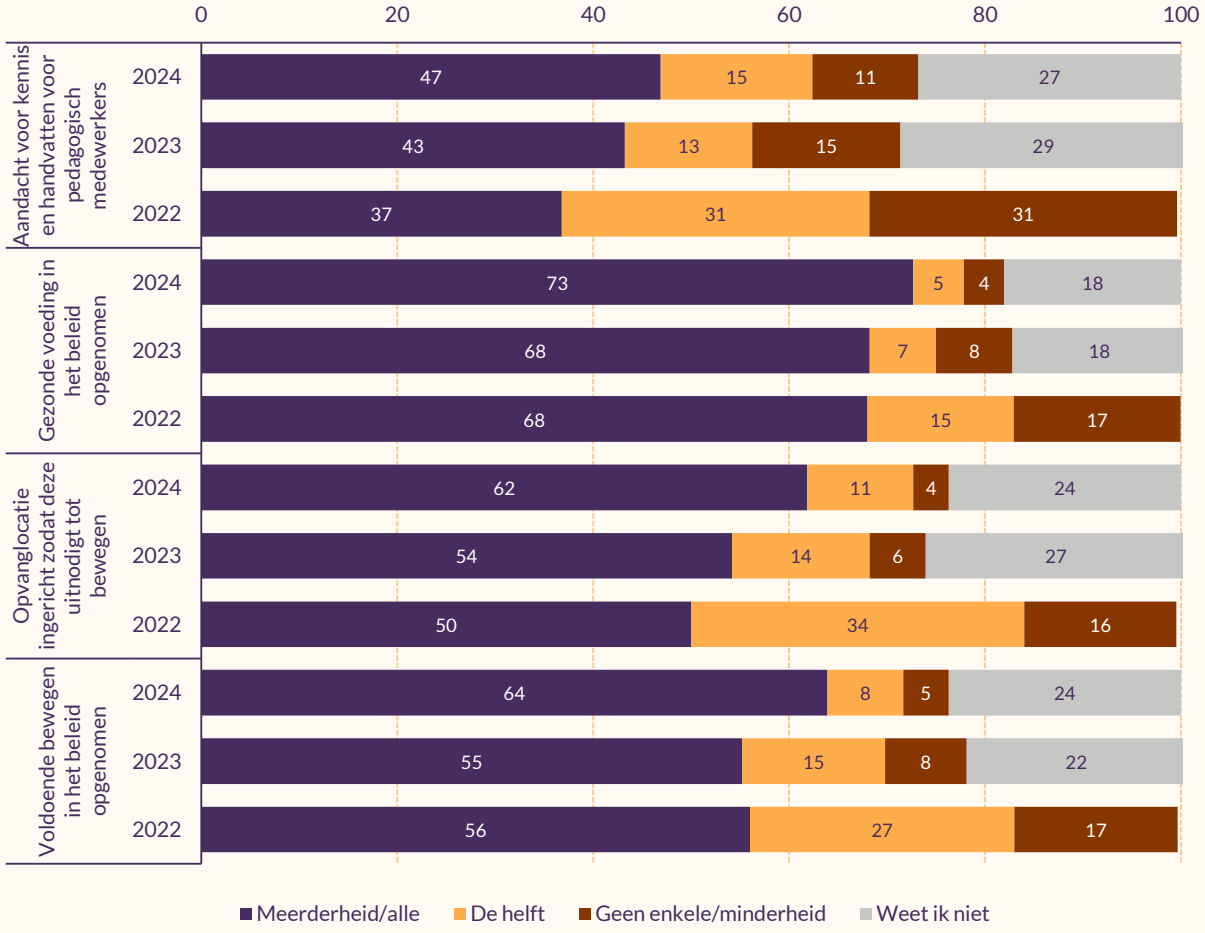

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023 & 2022.

Uit de vragenlijst blijkt dat de inzet van basisscholen en middelbare scholen op een gezonde leefomgeving in 2024 vergelijkbaar was met 2023 (niet in figuur, geen vergelijking met 2022 mogelijk). Dit geldt zowel voor in hoeverre scholen inzetten op een gezonde omgeving (bijv. beleid voor gezonde tussendoortjes) als voor hoe

gemeentelijk beleid inzet op de schoolomgeving (bijv. op beweegvriendelijke schoolomgeving).

In 55 procent van de gemeenten wordt structureel samengewerkt met de Gezonde School-adviseur. Dit gebeurt iets vaker dan in 2023. Met de coaches Gezonde Kinderopvang en makelaar Jong leren eten werken gemeenten minder vaak samen. Als de gemeente wel samenwerkt met deze coaches en makelaars, is dit vaak incidenteel en minder vaak structureel (zie figuur 3.9).

Figuur 3.9

Samenwerkingen met professionals in de kinderopvang en het onderwijs in 2022, 2023 en 2024

(in procenten, 2024: n=194, 2023: n=193, 2022: n=176)

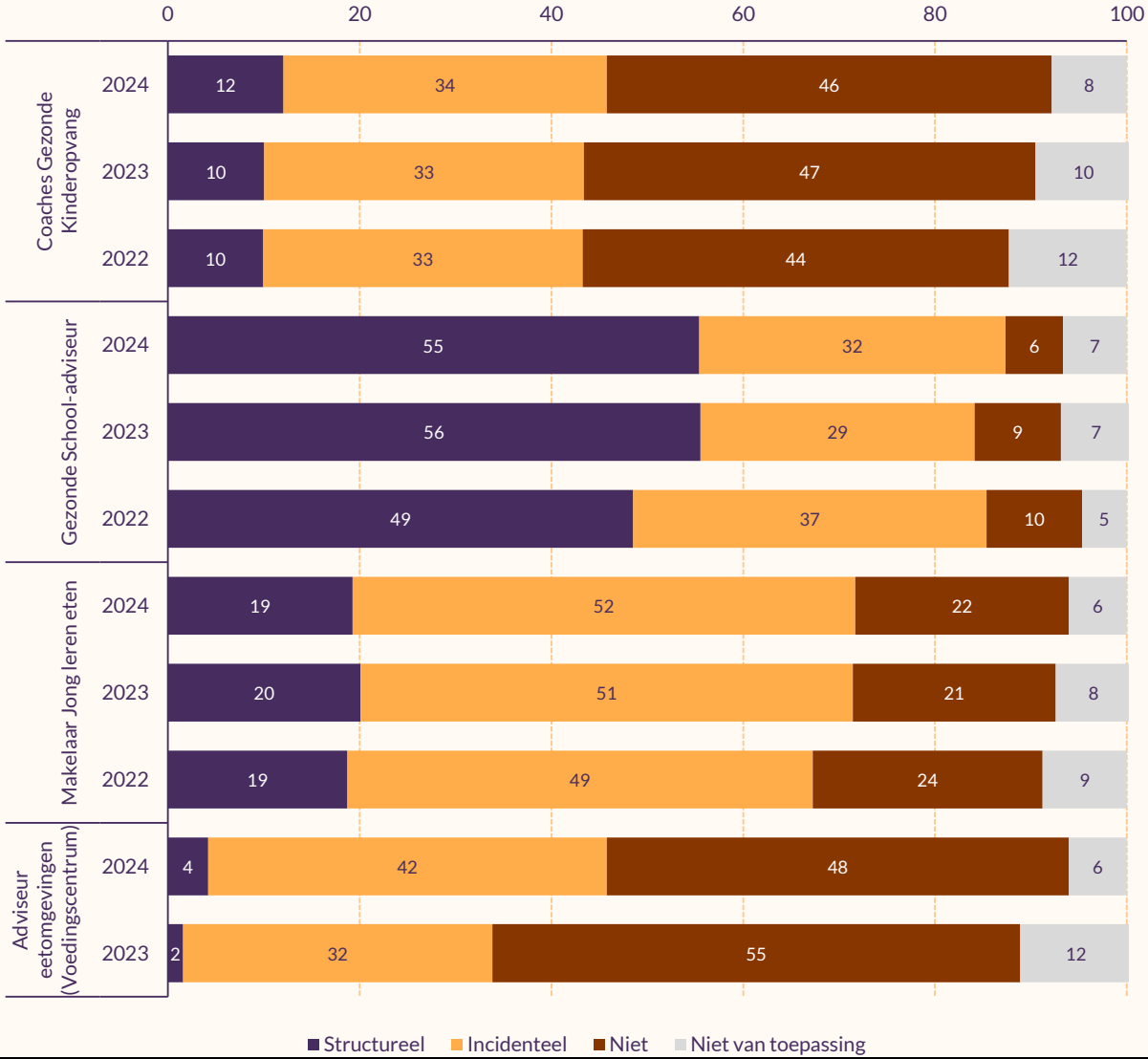

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023, 2022.

A Coach Gezonde Kinderopvang: medewerker of locatiemanager kinderopvang die is opgeleid door het programma Gezonde Kinderopvang.

B Gezonde School-adviseur: adviseur vanuit de GGD die scholen begeleidt om te werken met de Gezonde School-aanpak.

C Makelaar Jong leren eten: ondersteunt organisaties, zoals scholen en kinderopvang, om kinderen en jongeren te leren over gezonde en duurzame voeding.

D Adviseur eetomgeving: geeft vanuit het Voedingscentrum praktisch advies over voedingsbeleid, educatie en aanbod in de leeromgeving.

Gemeenten met een mbo-locatie zetten daar volgens JOGG-regisseurs op diverse manieren op in:

- Verschillende regisseurs benoemen dat ze aanpakken zoals de Gezonde School en OKO op mbo-locaties inzetten.
- Andere JOGG-regisseurs zetten op het mbo in door samenwerking met docenten lichamelijke opvoeding, via Living Labs en stages rondom gezondheid of door de inrichting van een vitaliteitscampus en een gezonde kantine.
- Ook worden er activiteiten georganiseerd via lessen over gezonde voeding of projecten rondom mentale gezondheid.

Inzet op beweegvriendelijke omgeving en gezonde voedselomgeving in de buurt

Drie kwart van de JOGG-teams geeft in de vragenlijst aan dat men binnen de gemeente integraal met verschillende beleidsdomeinen samenwerkt aan een gezonde fysieke leefomgeving. Daarbij wordt steeds meer samengewerkt met het ruimtelijk domein (zie paragraaf 3.2). In 81 procent van de gemeenten is bij ruimtelijke ontwikkelingen aandacht voor een beweegvriendelijke omgeving.

In de omgeving buurt wordt nadrukkelijk de verbinding gelegd met andere initiatieven in de buurt, zoals Gezonde Buurten en buurtmoestuinen. Verder noemen JOGG-regisseurs dat ze inzetten op vergroening, de fietsomgeving, gezonde voedselomgeving en activiteitenaanbod in de buurt.

In de buurtomgeving wordt daarnaast via JOGG-Teamfit[6] ingezet op een gezonder voedingsaanbod bij buurthuizen, speeltuinen en kinderboerderijen. Net als in 2023 is deze inzet in een kwart van de gemeenten in gemeentelijk beleid opgenomen. Twee derde van de gemeenten werkt samen met een JOGG-Teamfit Coach aan een gezonder aanbod (figuur 3.10). En 46 procent van de JOGG-gemeenten onderneemt acties om JOGG-Teamfit in de buurt te promoten (niet in figuur; vergelijkbaar in 2023 en 2024).

In 2024 gaf 17 procent van de JOGG-gemeenten aan dat buurthuizen, speeltuinen en kinderboerderijen al aandacht hebben voor gezondere keuzes in hun voedingsaanbod (niet in figuur, niet bevraagd in 2023).

[6] JOGG-Teamfit is een werkwijze voor gezondere sportlocaties en -evenementen, buurtlocaties, dagattracties en gemeente- en provinciehuizen. Zie ook: https://jogg-teamfit.nl/

Figuur 3.10

Samenwerking voor een gezonder aanbod bij buurthuizen, speeltuinen en kinderboerderijen in 2024

(in procenten, n=194)

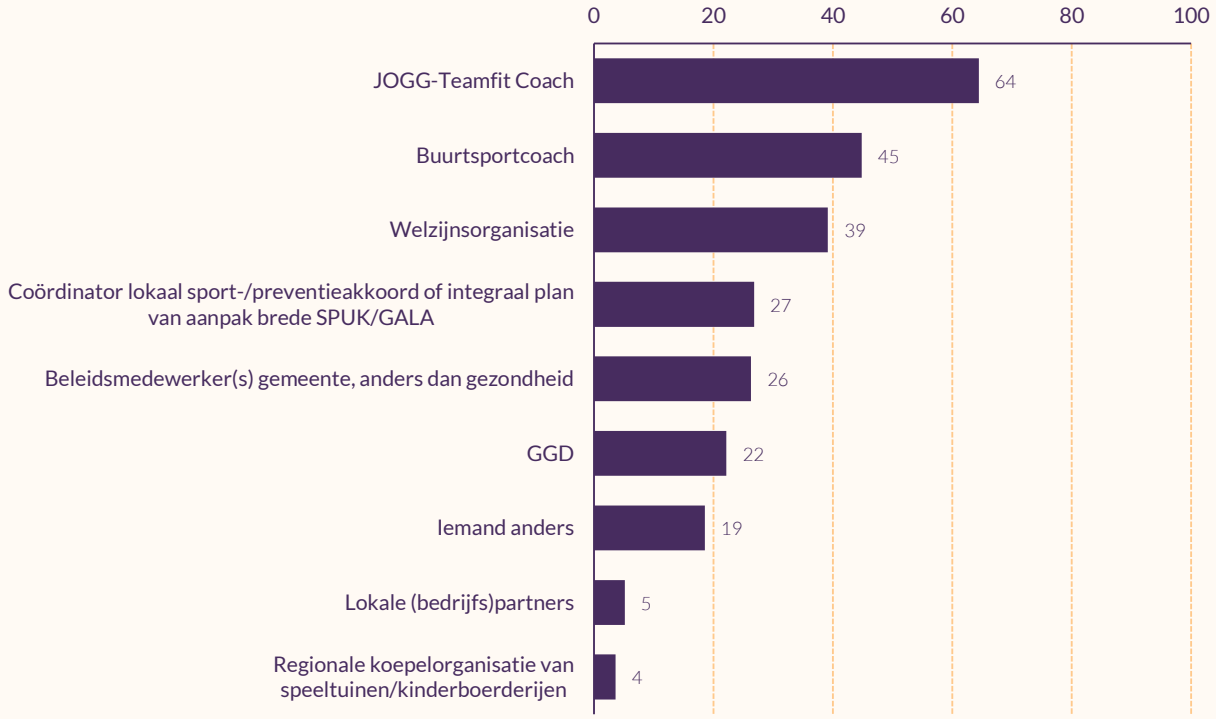

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024.

Media komt vaker terug in de JOGG plannen

Mediawijsheid en mediaopvoeding staan steeds vaker in het JOGG-plan in de gemeente (34% in 2024 vs. 19% in 2022). Ook organiseren gemeenten steeds vaker activiteiten tijdens Media Ukkie Dagen of de Week van de Mediawijsheid (figuur 3.11). Waar 32 procent van de gemeenten dat deed in 2022, is dat gegroeid tot 46 procent in 2024.

Figuur 3.11

Inzet op de omgeving media in gemeenten in 2022, 2023 en 2024

(in procenten, 2024: n=194, 2023: n=193, 2022: n=176)

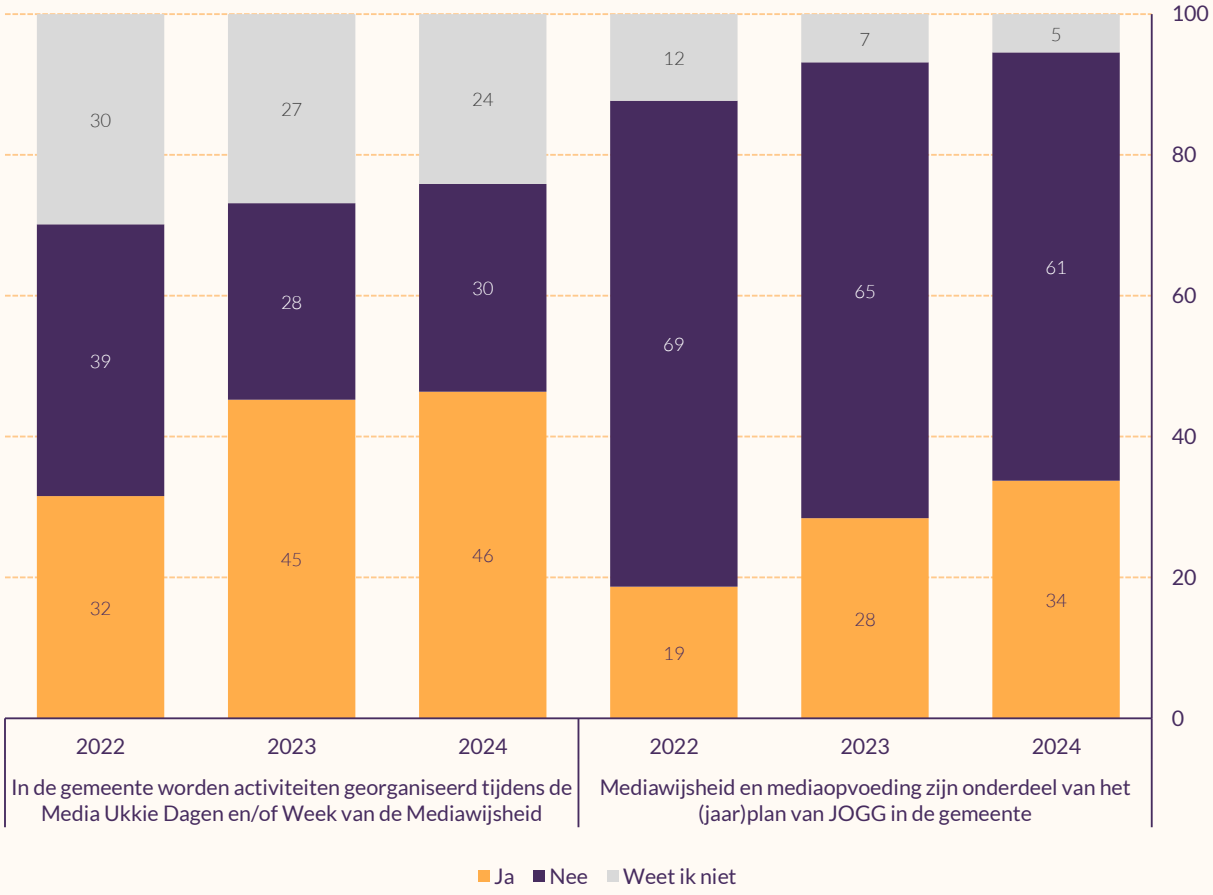

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023 & 2022.

Inzet op vrije tijd nog in ontwikkeling

Commerciële speel- en beweegplekken, zoals (binnen)speeltuinen, zijn in de minderheid van de gemeenten onderdeel van het JOGG-werknet (7%). Vaak zijn zij niet of nauwelijks onderdeel van het werknet (53%). Andere gemeenten geven aan dat er geen commerciële speel- en beweegplekken in hun gemeente zijn (34%) of dat ze niet weten of deze onderdeel zijn van het werknet (7%).

In 4 procent van de JOGG-gemeenten is gezonder aanbod bij dagattracties, zoals musea of dierentuinen, en commerciële speel- en beweegplekken opgenomen in gemeentelijk beleid. In de andere gemeenten is dat niet het geval (79%) of weet de JOGG-regisseur dit niet (17%).

Daaruit blijkt dat dit een omgeving is die op gemeentelijk niveau nog in ontwikkeling is. Wel zien accounthouders al meerdere goede lokale voorbeelden, en spelen gemeenten volgens hen in op kansen in deze omgeving.

Gezonde sportomgeving komt vaker terug in gemeentelijk beleid

JOGG-regisseurs werken op het gebied van een gezondere sportomgeving vooral samen met de beleidsmedewerker sport (95%), buurtsportcoaches (92%), JOGG-Teamfit Coach (92%) en verenigingsondersteuners (81%; zie figuur 3.12).

Figuur 3.12
Partners waar het JOGG-team mee samenwerkt aan een gezondere sportomgeving in 2024
(in procenten, n=194)

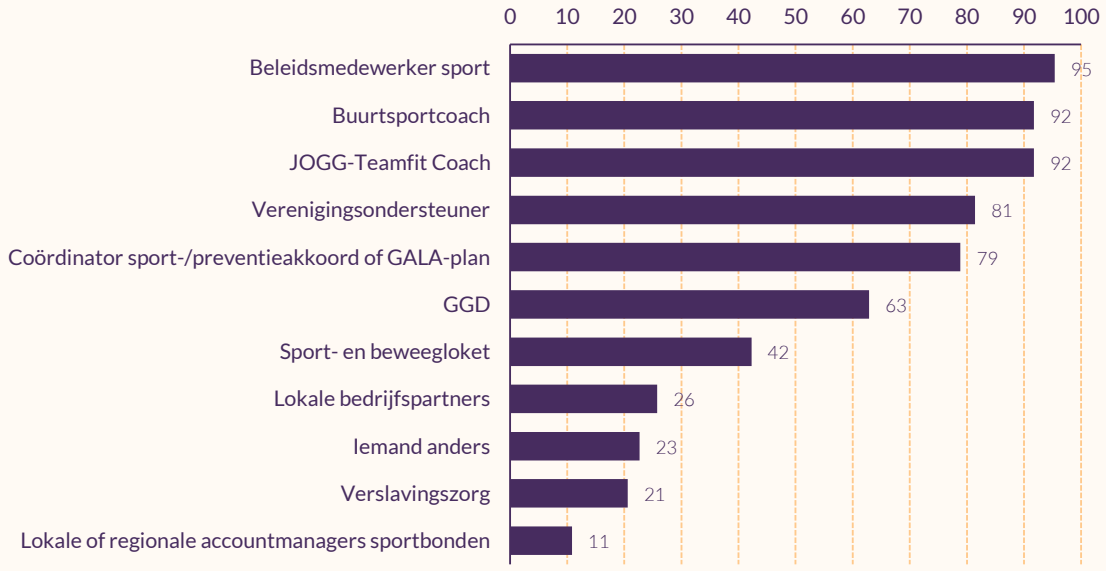

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024.

Om sportlocaties te stimuleren met JOGG-Teamfit aan de slag te gaan, zet een kwart van de gemeenten (28%) stimuleringsbudgetten in. Andere beleidsinstrumenten, zoals subsidies (15%) en voorwaarden bij vergunningen (4%), passen ze minder vaak toe. Een derde van de gemeenten (33%) zet géén beleidsinstrumenten in om sportlocaties te stimuleren met JOGG-Teamfit aan de slag te gaan.

Onderdelen van een gezondere sportomgeving staan steeds vaker in gemeentelijk beleid (figuur 3.13). Deze groei zat met name tussen 2022 en 2023. Zo steeg het aantal gemeenten dat rookvrije sportverenigingen heeft opgenomen in het beleid (79% in 2024 vs. 65% in 2022). Dit zien we ook op het thema verantwoord alcoholgebruik in de sportomgeving. Gezonder aanbod in sportkantines was in 2022 nog in ongeveer de helft van de gemeenten (49%) opgenomen in beleid; in 2024 is dit gestegen tot 58 procent.

Figuur 3.13
Onderdelen gezonde sportomgeving in gemeentelijk beleid in 2022, 2023 en 2024
(in procenten)

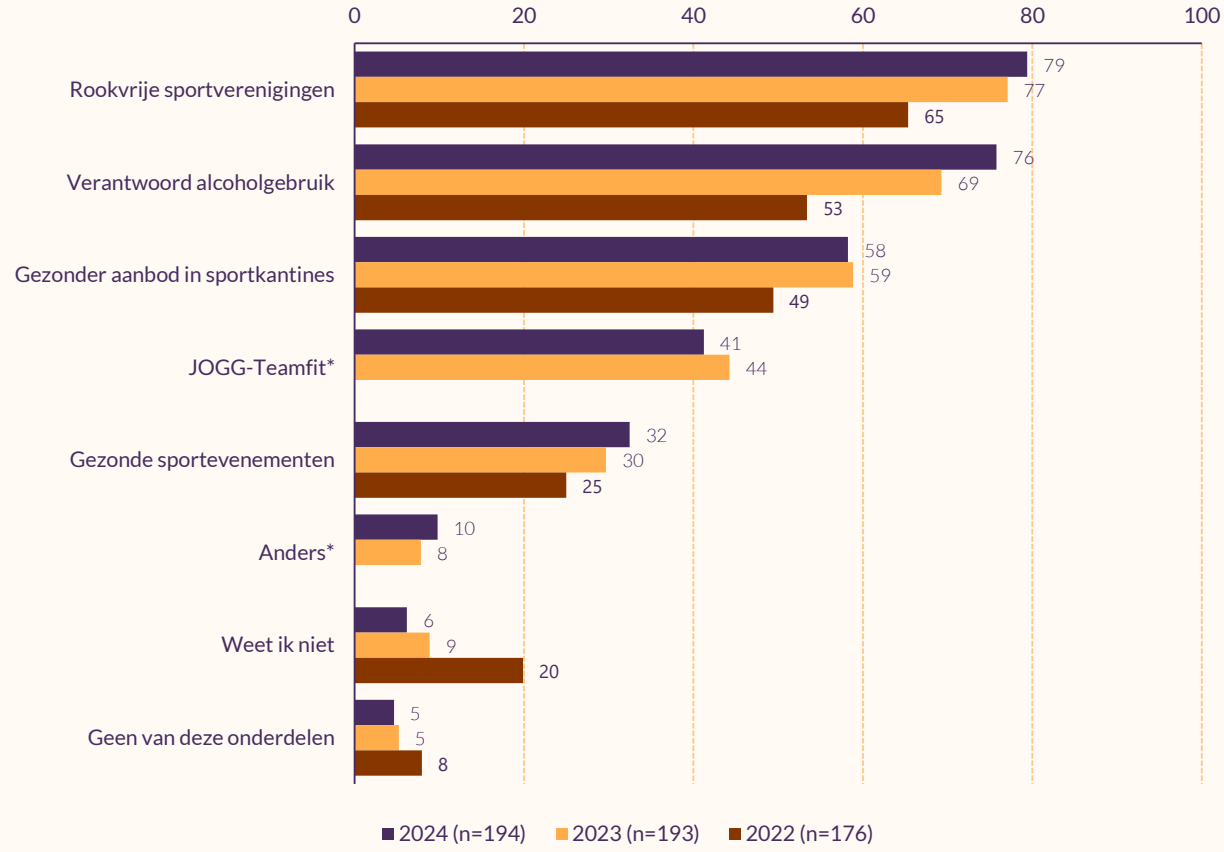

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023 & 2022.
* 'JOGG-Teamfit' en 'Anders' waren geen antwoordopties in 2022.

Een vergelijkbare stijging in de aandacht voor deze thema's zien we ook terug bij sportevenementen (figuur 3.14). Daarbij is bijvoorbeeld steeds vaker aandacht voor rookvrije evenementen (51% in 2024 vs. 33% in 2022) en verantwoord alcoholgebruik (42% vs. 26%).

Accounthouders zien dat gemeenten steeds meer willen én moeten werken met deze thema's, mede omdat er landelijke richtlijnen aan verbonden zijn. Dit maakt dat gemeenten eerder de keuze maken voor of de focus leggen op inzet binnen deze onderwerpen.

Figuur 3.14
Aandacht voor gezondheidsthema's tijdens sportevenementen in 2022, 2023 en 2024
(in procenten)

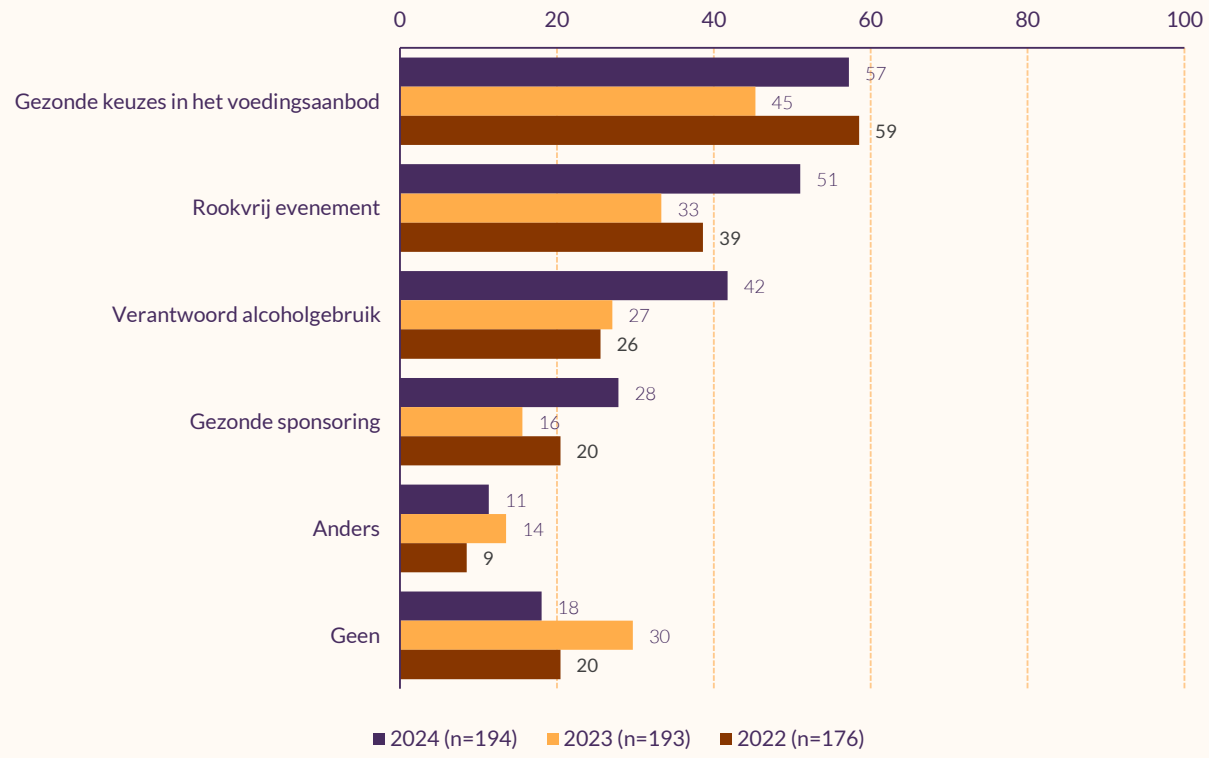

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst JOGG-regisseurs, 2024, 2023 & 2022.

Volgens accounthouders en gemeenten blijft binnenkomen bij sportlocaties, zoals sportverenigingen, een uitdaging. Vooral omdat het vaak aankomt op het vinden van de juiste persoon die bereid is tijd en energie in dit onderwerp te steken. Binnenkomen kost daardoor veel tijd, die zowel JOGG-regisseurs als JOGG-Teamfit Coaches niet altijd hebben.

In meerdere gemeenten benoemen accounthouders de tastbare pilot water en fruit als succes. Daarmee hebben ze op een laagdrempelige manier enthousiasme gecreëerd bij sportlocaties. Binnen deze pilot wordt twaalf weken lang gratis water en fruit aangeboden op de sportlocatie om ze te laten kennismaken met de gezonde sportomgeving.

Hoofdstuk 4

Resultaten KnGG

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste ontwikkelingen in de uitvoering van KnGG in 2024. Daarbij gaan we in op het aantal gemeenten dat met de aanpak werkt, de financiering, het uitvoerende team en de partners waarmee gemeenten samenwerken om kinderen met overgewicht te ondersteunen.

In elke paragraaf beschrijven we eerst de data uit de vragenlijst, die we aanvullen met informatie vanuit de landelijke JOGG-organisatie.

4.1 Uitvoering Kind naar Gezonder Gewicht

Steeds meer gemeenten zijn gestart

Eind 2024 zijn 134 gemeenten gestart met KnGG. Veel gemeenten hadden vanuit de Brede SPUK-regeling (GALA-middelen) en middelen vanuit het Integraal Zorg Akkoord (IZA; Ministerie van VWS, 2022) de mogelijkheid om hiermee te starten. 71 procent van de gemeenten financiert KnGG vanuit deze Brede SPUK-regeling (figuur 4.1).

Figuur 4.1
Financiering projectleider KnGG
(in procenten, n=106)

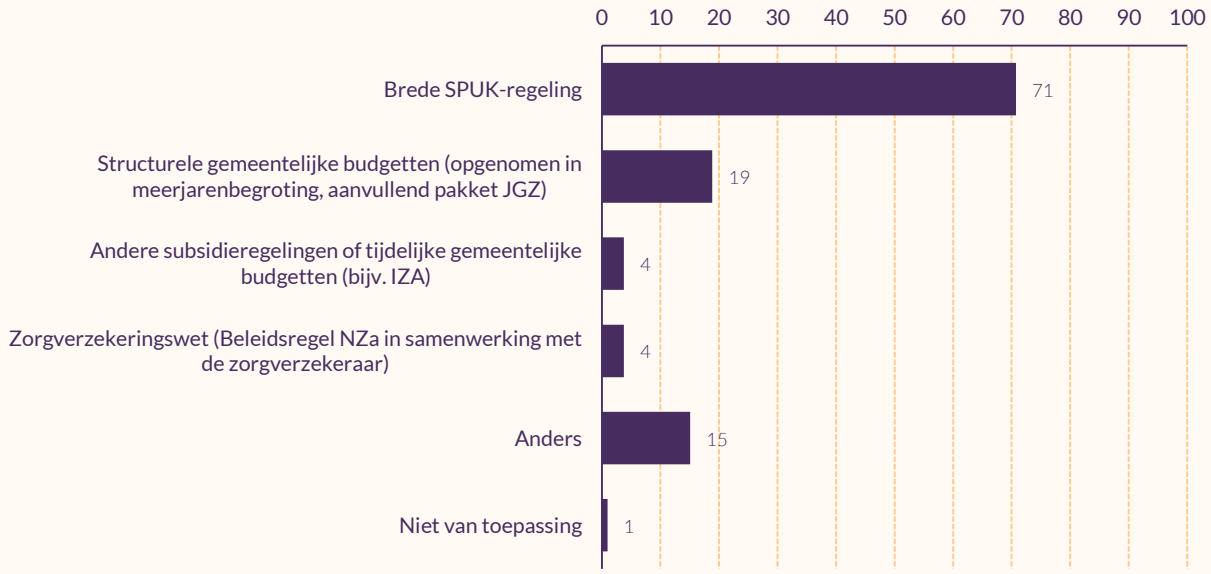

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst KnGG-projectleiders, 2024.

Veel gemeenten zitten nog in de eerste fase van de aanpak (initiatief nemen en ontwerpen, 42%; zie figuur 4.2). In deze fase ontwikkelen ze de lokale aanpak en bereiden ze deze voor. Dit is verklaarbaar, omdat veel gemeenten net zijn gestart.

29 procent van de gemeenten is bezig de aanpak op kleine schaal uit te voeren en te evalueren (fase 2). Een kwart (24%) zit in de fase van uitbouwen (fase 3).

Slechts 6 procent van de projectleiders geeft aan dat de aanpak in de gemeente in fase 4 zit (verduurzamen en transformeren). In deze fase borgen ze de aanpak door deze te verankeren in het gemeentelijk beleid en de reguliere werkzaamheden van de uitvoeringsorganisaties.

Figuur 4.2
Aandeel gemeenten in fases van implementatie KnGG
(in procenten, n=106)

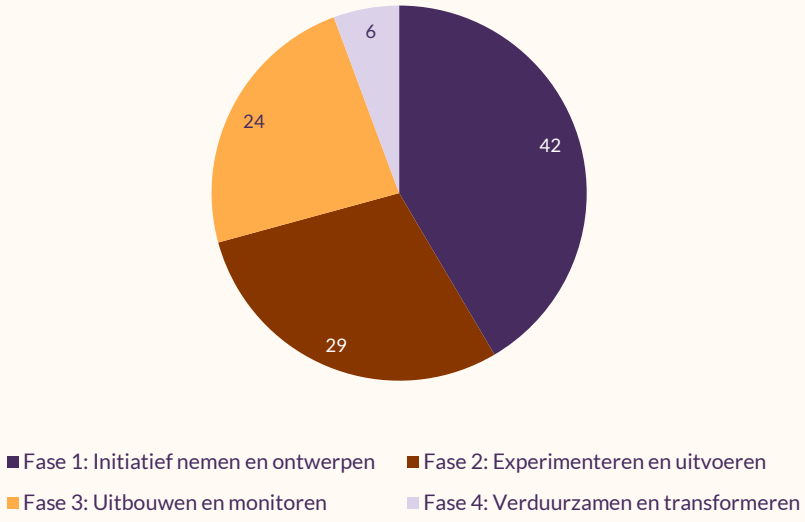

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst KnGG-projectleiders, 2024.

Structurele financiering en vaste projectleider zijn uitdagingen

Veel projectleiders KnGG benoemen in de vragenlijst als volgende uitdaging om de financiering structureel te maken en een vaste projectleider of centraal zorgverlener aan te stellen. De Brede SPUK-regeling, waar het merendeel van de gemeenten de projectleider mee financiert, is tijdelijk. En in meer dan de helft (56%) van de gemeenten is de projectleider aangesteld voor een jaar of korter (zie figuur 4.3).

Dat structurele financiering een uitdaging is, beamen ook de accounthouders en adviseurs KnGG. Dat komt vooral door de onzekerheid rondom GALA- en IZA-middelen. Veel gemeenten zijn gestart met deze middelen, maar er is nu onzekerheid over hoe ze daarmee door kunnen gaan. Er spelen bezuinigingen binnen gemeenten en er heerst nog veel onzekerheid over het vervolg van GALA.

Gemeenten gaan daar verschillend mee om. Sommige wachten af. Andere zijn gestart zonder projectleider of met een tijdelijke projectleider. Weer andere gebruiken GALA-budget dat op moet juist om nu de impact zichtbaar te maken, zodat later structurele financiering vanuit de gemeente mogelijk is.

Figuur 4.3
Termijn aanstelling KnGG-projectleider
(in procenten, n=106)

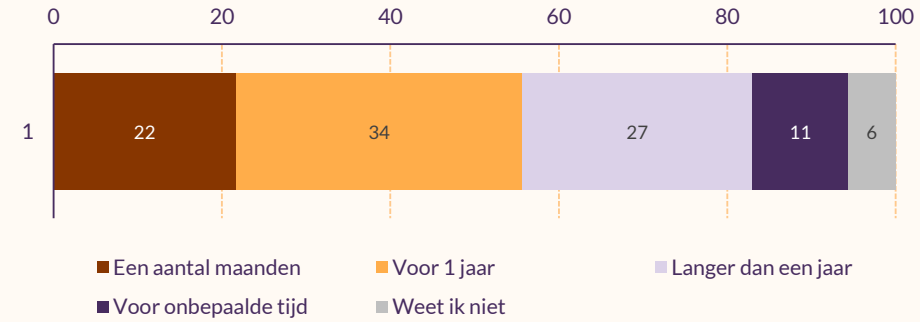

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst KnGG-projectleiders, 2024.

Nog veel onduidelijkheid over landelijke randvoorwaarden

Projectleiders benoemen in de vragenlijst ook onduidelijkheid over en knelpunten rondom verschillende landelijke randvoorwaarden die de financiering van de aanpak bemoeilijken. Dit herkennen adviseurs KnGG van de landelijke organisatie.

Onduidelijkheden gaan vooral over afspraken en contracten met zorgverzekeraars. Randvoorwaarden rondom de zorgverzekeringswet, zoals kwaliteitsregisters waar zorgverleners ingeschreven staan en tarieven die vergoed worden, zijn nog niet volledig op orde. Zorgverzekeraars gaan daar verschillend mee om.

Daarnaast ervaren projectleiders knelpunten bij het inkopen van zorg voor kinderen met overgewicht. Op dit moment wordt alleen zorg via een erkende Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) of kinder-GLI vergoed. Niet alle regio's werken met de enige GLI die op dit moment erkend is, waardoor niet in alle regio's vergoede zorg kan worden aangeboden.

Centrale zorgverlener aanstellen is een uitdaging

In 35 procent van de gemeenten is geen centrale zorgverlener (figuur 4.4). Een derde (28%) van de projectleiders in gemeenten waar wel een centrale zorgverlener is, geeft aan dat deze onvoldoende uren heeft om het werk te doen (niet in figuur). Dat heeft negatieve gevolgen voor het aantal gezinnen dat kan worden begeleid.

Een vaste centrale zorgverlener aanstellen noemen projectleiders in de vragenlijst als uitdaging. Adviseurs KnGG benoemen dat financiën een knelpunt kunnen zijn om voldoende uren voor de centrale zorgverlener te realiseren. Onder andere doordat tarieven die de zorgverzekeraar vergoedt niet dekkend zijn.

Ook personeelstekorten in de jeugdgezondheidszorg spelen een rol. KnGG-adviseurs zien dat sommige GGD-regio's deze rol daarom helemaal niet oppakken. Er bestaan hierdoor verschillen tussen regio's.

Figuur 4.4
Aantal centrale zorgverleners voor KnGG per gemeente
(in procenten, n=106)

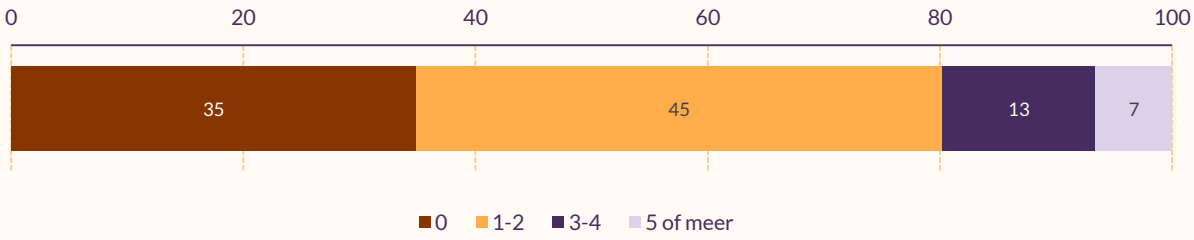

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst KnGG-projectleiders, 2024.

Veel samenwerking, eigenaarschap is verbeterpunt

In figuur 4.5 staan de partners die een rol spelen bij de signalering van overgewicht en obesitas en de toeleiding naar de centrale zorgverlener. De partners waar centrale zorgverleners het meest mee samenwerken, zijn:

- verpleegkundigen (81%);
- jeugdartsen (75%);
- paramedici, zoals fysiotherapeuten en diëtisten (68%);
- kinderartsen of verpleegkundigen in de kindergeneeskunde (67%);
- huisartsen en praktijkondersteuners (66%);
- combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches (61%).

Bij de ondersteuning en zorg voor kinderen met overgewicht variëren de partners sterker. Centrale zorgverleners werken daarvoor met name samen met (figuur 4.5):

- jeugdartsen (57%);
- paramedici, zoals fysiotherapeuten en diëtisten (57%);
- verpleegkundigen (56%);
- kinderartsen of verpleegkundigen in de kindergeneeskunde (54%).

Net als bij de JOGG-aanpak is het eigenaarschap van partners binnen KnGG een aandachtspunt. Met name projectleiders die al langer bezig zijn, noemen dit als verbeterpunt. Verder noemen ze als verbeterpunten bijvoorbeeld het netwerk uitbreiden, de samenwerking met de partners verbeteren en partners beter betrokken krijgen. Bijvoorbeeld doordat professionals elkaar zelf opzoeken of de samenwerking structureel wordt.

KnGG-adviseurs zien dat het op lokaal niveau soms lastig is om domeinoverstijgend te werken, zowel op beleidsniveau als met partijen in de uitvoering. Betrokken partijen spreken vaak een andere 'taal'. Het kost tijd om elkaar te vinden en samen uit te zoeken welke rol iedereen oppakt en waar de verantwoordelijkheden precies liggen. Accounthouders zien dat domeinoverstijgend werken op beleidsniveau in kleine gemeenten soms makkelijker gaat, omdat beleidsambtenaren daar bredere portefeuilles hebben.

Figuur 4.5

Partners waar centrale zorgverleners mee samenwerken bij de signalering en ondersteuning van kinderen met overgewicht

(in procenten, n=106)

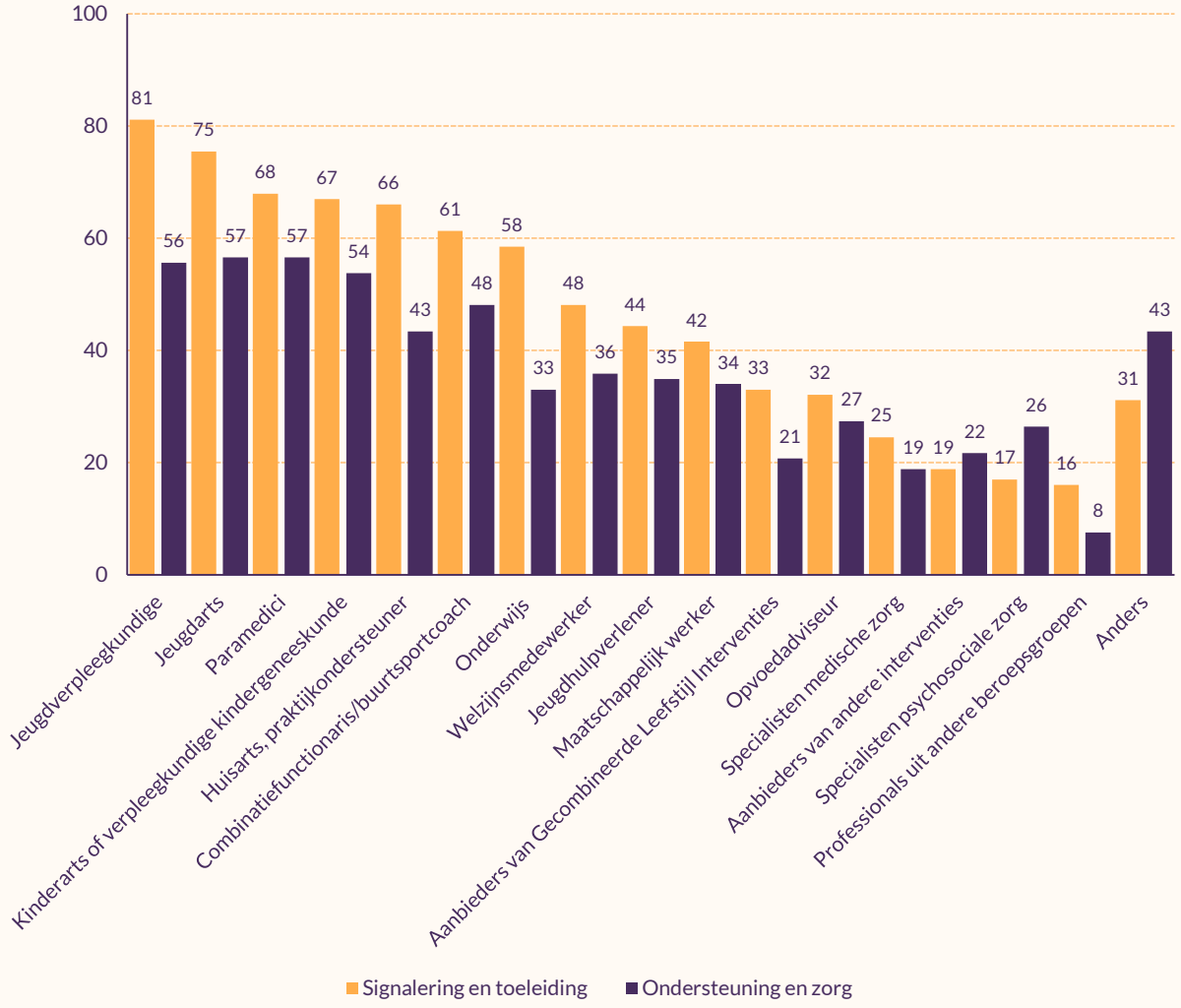

Bron: Mulier Instituut, JOGG-monitorvragenlijst KnGG-projectleiders, 2024.

Hoofdstuk 5

Conclusie

In dit slothoofdstuk vatten we de stand van zaken van de uitvoering van de lokale JOGG- en KnGG-aanpak in 2024 samen. En schetsen we de belangrijkste ontwikkelingen daarin sinds 2024. Op basis van uitdagingen die gemeenten ervaren doen we aanbevelingen over de benodigde ondersteuning en vervolgstappen.

5.1 Conclusie

Ontwikkelingen uitvoering JOGG-aanpak

Belangrijke ontwikkelingen in de uitvoering van de JOGG-aanpak zitten in de verbreding van thema's en doelgroepen, zoals richting volwassenen en welzijn. Daarbij passen gemeenten JOGG steeds meer toe als methode voor een integrale aanpak, en minder als losstaand programma.

JOGG is vergeleken met eerdere jaren vaker onderdeel van een integraal meerjarenplan voor preventie. Binnen die integrale aanpak heeft het JOGG-team meer een regisserende functie en minder een uitvoerende dan voorheen. Veel gemeenten richten zich met de aanpak specifiek op kwetsbare doelgroepen, bijvoorbeeld kinderen met een lage sociaaleconomische positie.

Hoewel de landelijke JOGG-organisatie zelf sterk stuurt op het toepassen van de JOGG-aanpak als methode binnen een integraal meerjarenplan voor preventie, zien we vooral een belangrijke bijdrage van het GALA aan deze ontwikkeling. Het GALA stuurde landelijk op meer integrale samenwerking op preventie. Met de JOGG-aanpak konden gemeenten hier lokaal op aanhaken. De bijbehorende financiële middelen vanuit de Brede SPUK gaven een extra impuls.

Inzet op en opbrengsten voor integrale samenwerking en gezonde leefomgeving

De verbreding levert opbrengsten op voor intersectorale samenwerking. Er is vergeleken met 2022 een betere samenwerking met het ruimtelijk beleidsdomein binnen de gemeente en met verschillende lokale partijen in het sociaal domein (zorg, jongerenwerk). Die ontwikkeling komt mede door de verbinding met andere programma's en doordat gemeenten startten met KnGG. Omdat intersectorale samenwerking een belangrijk onderdeel is van de JOGG-aanpak (Huiberts, Collard et al., 2024), is dit een belangrijke verandering.

Verder namen gemeenten doelen voor gezonde leefomgeving of gezonde leefstijl ten opzichte van 2022 vaker op in beleid van andere beleidsdomeinen dan gezondheid, zoals ruimtelijke ordening. Deze doelen ondersteunen ook vaker concrete acties voor een gezonde leefomgeving. Zo zien we dat er doelen in gemeentelijk beleid staan over gezonde sportlocaties en gezonde evenementen,

maar ook over gezonder voedingsaanbod bij buurthuizen, speeltuinen en kinderboerderijen.

Duidelijke veranderingen in de leefomgeving zijn te zien bij de kinderopvang, waar vergeleken met 2023 veel meer inzet is op een gezonde leefomgeving. Bijvoorbeeld doordat gezonde voeding en voldoende bewegen vaker in het beleid van deze locaties staat. Dat kan ermee samenhangen dat de inzet van de JOGG-aanpak op de leeftijdsgroep 0-4 jaar toenam.

Daarnaast is er steeds meer inzet op mediawijsheid, bijvoorbeeld via activiteiten in de Week van de Mediawijsheid. In de buurtomgeving zetten gemeenten via beleid in op de beweegvriendelijke omgeving. En met activiteiten en JOGG-Teamfit zetten ze in op een gezonde voedselomgeving. In de buurt leggen ze veel verbinding met andere initiatieven, zoals gezonde buurten.

De omgeving vrije tijd, waar het bijvoorbeeld gaat over de samenwerking met dagattracties en commerciële speel- en beweegplekken, krijgt in gemeenten nog minder prioriteit dan andere omgevingen. Mogelijk komt dat doordat de meeste gemeenten niet met deze omgeving starten. Deze plekken zijn vaak in mindere mate aanwezig in de gemeente dan andere, meer voor de hand liggende plekken waar kinderen komen, zoals de sport- en schoolomgeving. Daarnaast vindt de samenwerking met grote dagattracties vooral op landelijk niveau plaats.

Ontwikkelingen in uitvoering KnGG

De financiële impuls vanuit de Brede SPUK zorgde voor een groei in het aantal gemeenten dat met KnGG is gestart. Veel gemeenten zitten daarom ook nog in de eerste fase, waarin ze de lokale aanpak ontwikkelen en voorbereiden. Er spelen daarbij nog uitdagingen bij het aanstellen van projectleiders en centrale zorgverleners en het realiseren van structurele financiering voor de aanpak.

5.2 Uitdagingen en volgende stappen

Structurele financiering en randvoorwaarden voor KnGG

(De financiering van) KnGG structureel inregelen was een belangrijke uitdaging voor gemeenten. Verschillende financiële knelpunten spelen daarbij een rol. Verdiepend onderzoek door het RIVM (Vos et al., 2026) bevestigt dit. Hieruit blijkt dat het tekort aan middelen en de onzekerheid over toekomstige financiering een belemmering vormt om verder te komen met de implementatie van de aanpak.

Het recent gesloten Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord biedt voor de komende periode een oplossing. Daarmee is namelijk tot en met 2030 de financiering voor KnGG gegarandeerd. In deze periode is het belangrijk dat gemeenten uitzoeken hoe ze de aanpak ook daarna structureel kunnen inzetten.

Van beleid naar praktijk

Er is in gemeenten meer intersectorale samenwerking tussen verschillende beleidsdomeinen, en in beleidsplannen is er een integrale aanpak voor preventie.

Toch vertaalt zich dat zich volgens accounthouders nog niet altijd door naar de uitvoering in de praktijk. Verschillende factoren in de gemeente zijn daarop van invloed, zoals prioriteiten en ambities van het college van B&W en de grootte van de gemeente.

Het is bekend dat het realiseren van intersectorale samenwerking in de praktijk tijd kost, omdat dit om een structurele verandering in het systeem vraagt (Van Vooren et al., 2020). Dit zien we ook terug in de monitoring van het GALA, waaruit blijkt dat de integrale plannen tijd nodig hebben om tot uitvoering te komen (RIVM, 2025).

In toekomstige monitors is het relevant om zicht te krijgen op de doorvertaling van veranderingen in beleid en intersectorale samenwerking naar de uitvoering. Bijvoorbeeld door na te gaan welk integraal beleid in gemeenten de praktijk inzetten en of intersectorale samenwerking ook plaatsvindt tussen professionals in de praktijk.

In de ondersteuning vanuit de landelijke JOGG-organisatie is het belangrijk om daarop aan te sturen. Dat kan door hier in de informatievoorziening, trainingen en advisering aandacht aan te besteden.

Borging van regisserende rol JOGG-team

Zoals we ook in eerder onderzoek zagen (Huiberts, Collard et al., 2024), is een consistent team, met de juiste kennis en vaardigheden en voldoende tijd om de aanpak te regisseren, een essentiële randvoorwaarde voor het succes van de aanpak.

Het JOGG-team pakt steeds vaker de regisserende rol in de aanpak. Ze houden zich vaker bezig met het stimuleren van onderlinge verbinding, samenwerking en eigenaarschap bij partners in het werknet. Maar wisselingen in het team vormen een uitdaging. Het gevaar bestaat dat bij bezuinigingen de JOGG-regisseur juist weer meer uitvoerende taken krijgt. Terwijl het belangrijk is dat deze voldoende uren heeft voor een regisseursfunctie.

Voor de landelijke organisatie is het belangrijk om de regisserende rol te borgen. De JOGG-starttrajecten, waarin deze rol centraal staat, bieden al een belangrijke basis. Het JOGG-team wordt daarbinnen direct getraind om op deze manier te werken.

Daarnaast is het van belang dat de landelijke organisatie scherp is op de consistentie en invulling van het lokale JOGG-team, met een betrokken beleidsmedewerker en een vaardige JOGG-regisseur. De landelijke organisatie kan hier in de advisering van gemeenten en trainingen aandacht aan besteden. Het kan ook helpen om voorwaarden te stellen aan gemeenten voor de inrichting van het JOGG-team.

Focus op eigenaarschap in het werknet

Zowel bij JOGG als bij KnGG zijn steeds meer partners betrokken, maar de mate van betrokkenheid is nauwelijks veranderd sinds 2023. Veel partners staan achter de doelen van de aanpak en dragen daar (incidenteel) aan bij. Maar echt

eigenaarschap nemen voor de gezonde leefomgeving ontbreekt vaak nog. Eigenaarschap realiseren vereist een lange adem (Huiberts, Collard et al., 2024). Het is belangrijk om hier binnen een gemeente naartoe te blijven werken.

Het in 2025 ontwikkelde impactmodel van de JOGG-aanpak (zie inleiding) kan gemeenten handvatten bieden om de stap richting eigenaarschap te zetten. Het model illustreert hoe je van de input van het JOGG-team en kortetermijnuitkomsten naar een structureel gezondere leefomgeving en eigenaarschap kunt werken.

Successen zichtbaar maken en projecten faciliteren en aanjagen om positieve ervaringen te creëren zijn hier belangrijke onderdelen van. Vanuit de landelijke organisatie is het belangrijk om gemeenten te adviseren en ondersteunen om via deze stappen toe te werken naar eigenaarschap.

Monitoring op basis van het overkoepelende impactmodel

Om de implementatie en opbrengsten van een integrale aanpak als JOGG te monitoren, is het belangrijk om rekening te houden met de complexiteit van de systeemverandering die deze aanpak probeert te realiseren (Huiberts, Collard et al., 2024). Daarbij is het van belang om vaste indicatoren te definiëren en te monitoren, maar ook aandacht te hebben voor onvoorziene opbrengsten. En om te kijken naar zowel de kleine stappen die op korte termijn haalbaar zijn als de impact op lange termijn.

Het nieuwe impactmodel van de JOGG-aanpak geeft richting om te bepalen of de input van het lokale team en de kortetermijnopbrengsten effectief bijdragen aan het proces naar uitkomsten en impact op de lange termijn.

Omdat het impactmodel in 2025 is ontwikkeld, biedt de huidige monitoring nog geen inzicht in alle elementen ervan. De input van het lokale team hebben we bijvoorbeeld nog niet gemonitord. Ook zitten projecten en interventies die lokaal worden ingezet, nog niet in de monitor. Door deze in de toekomst wel in de monitoring op te nemen, kunnen we de implementatie en opbrengsten van de JOGG-aanpak beter volgen. En kunnen we de bijdrage van de aanpak aan langetermijnimpact beter evalueren.

mulier
instituut

Bronnen

Huiberts, I., Slot-Heijs, J. J., & Collard, D. C. M. (2022). *De JOGG-regisseur: beschrijving van rollen en competenties*. Mulier Instituut.

Huiberts, I., Slot-Heijs, J. J., Collard, D. C. M., Melman, M., Dopheide, M., & Van der Heijden, J. (2023). *JOGG-monitor 2023: voortgang en bereik in JOGG-gemeenten* [intern rapport]. Mulier Instituut.

Huiberts, I., Slot-Heijs, J. J., & Collard, D. C. M. (2024). *JOGG-monitor 2023: implementatie en ervaren opbrengsten van de JOGG-aanpak in gemeenten* [Factsheet 2024/2]. Mulier Instituut.

Huiberts, I., Collard, D. C. M., Singh, A. S., Van Lenthe, F. J., & Chinapaw, M. J. M. (2024). *Stap voor stap naar een gezonde leefomgeving voor kinderen en jongeren: lessen uit de JOGG-aanpak*. Mulier Instituut.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) (2022). *IZA: Integraal Zorg Akkoord*.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) (2023). *GALA: Gezond en Actief Leven Akkoord*.

RIVM (2025). *GALA-monitor 2025: van ambitie naar actie*. DOI 10.21945/RIVM-2025-0062

Vos, E., Arrahmani, F., van Vooren, N., Brouwer, J. & Spijkerman, A. (2026) *Het voorzetten en borgen van de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht. Strategieën van gemeenten tijdens onzekere financiële omstandigheden* [nog te publiceren]. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Van Vooren, N. J. E., Steenkamer, B. M., Baan, C. A., & Drewes, H. W. (2020). Transforming towards sustainable health and wellbeing systems: Eight guiding principles based on the experiences of nine Dutch Population Health Management initiatives. *Health Policy, 124*(1), 37-43.

Nina Derix
n.derix@mulierinstituut.nl

Janne van der Heijden
j.vanderheijden@mulierinstituut.nl

Irma Huiberts
i.huiberts@mulierinstituut.nl

Mulier Instituut | 2025